

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
PRÁVNICKÁ FAKULTA

TRESTNOPRÁVNE A KRIMINOLOGICKÉ VYJADRENIE
NEDBANLIVOSTNÝCH TRESTNÝCH ČINOV

Diplomová práca

0eb7faea-2d08-42d5-88df-9ac2c7c7ac8e

Študijný program:	Právo
Študijný odbor:	Právo
Školiace pracovisko :	Katedra trestného práva, kriminológie, kriminalistiky a forenzných disciplín
Vedúci diplomovej práce:	prof. JUDr. Jaroslav Klátik, PhD.

Banská Bystrica, 2024

Bc. Brian Karlík

Čestné vyhlásenie

Čestne prehlasujem, že som diplomovú prácu vypracoval samostatne na základe štúdia literatúry, právnych predpisov a judikatúry, ktorých prehľad je uvedený v zozname bibliografických odkazov a pod odborným vedením prof. JUDr. Jaroslava Klátika, PhD.

Banská Bystrica, 26.02.2024

.....

Bc. Brian Karlík

ABSTRAKT

KARLÍK, B. *Trestnoprávne a kriminologické vyjadrenie nedbanlivostných trestných činov* (Diplomová práca). Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Právnická fakulta. Katedra trestného práva, kriminológie, kriminalistiky a forenzných disciplín. Vedúci diplomovej práce: prof. JUDr. Jaroslav Klátik, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Magister (v skratke „Mgr.“). Banská Bystrica, 2024, Rozsah práce: 75 s.

Cieľom diplomovej práce bolo teoreticky vymedziť a analyzovať skutkové podstaty protiprávných konaní upravených Trestným zákonom, ktoré môžu byť alebo sú výlučne spáchané nedbanlivostnou formou konania. V práci najskôr dochádza k bližšiemu definovaniu jednotlivých pojmov, ktoré sú nevyhnutné na pochopenie inštitútu nedbanlivosti. Okrem toho je v práci obsiahnutá rozsiahla analýza jednotlivých trestných činov, ktoré môžu byť spáchané z nedbanlivosti. Analýza je uskutočnená prostredníctvom Trestného zákona, literatúry, ako aj judikatúry súdov. Okrem teoretickej časti je v práci obsiahnutá aj analýza reálnych prípadov vyplývajúcich z anonymizovaných uznesení o vznesení obvinenia za nedbanlivostné trestné činy. Prípady sú dopĺňané štatistickými údajmi a tabuľkou dopravnej nehodovosti. V práci je viditeľne využitá faktická a právna analýza, komparácia, dedukcia a v závere práce je použitá syntéza.

Kľúčové slová: Trestné právo. Trestný zákon. Trestná zodpovednosť. Trestný čin. Zavinenie. Nedbanlivosť. Zavinenie z nedbanlivosti

ABSTRACT

KARLÍK, B. *Criminal law and criminological expression of negligent crimes* (Diploma thesis). Matej Bel University in Banská Bystrica. Faculty of Law. Department of penal law, criminology, criminalistics and forensic sciences. Thesis supervisor: prof. JUDr. Jaroslav Klátik, PhD. Degree of professional qualification: Magister (abbreviated as "Mgr."). Banská Bystrica, 2024, Scope of work: 75 p.

The aim of the thesis is to theoretically define and analyze the facts of unlawful acts regulated by the Criminal code, which can be or are exclusively committed by negligent form of action. The thesis first defines in more detail the individual concepts that are essential for understanding the institute of negligent fault. In addition, the thesis contains an extensive analysis of the various crimes that can be committed negligently. The analysis is carried out through the Criminal code, literature as well as case law of the courts. In addition to the theoretical part, the thesis also contains an analysis of real cases arising from anonymised charging orders for negligence offences. The cases are supplemented with statistical data and a table of traffic accidents. The thesis makes significant use of factual and legal analysis, comparison, deduction and concludes with a synthesis.

Keywords: Criminal law. Criminal code. Criminal liability. Criminal offence. Culpability. Negligence. Culpability for negligence

Obsah

Úvod	7
1 Základné pojmy	9
1.1 Trestná zodpovednosť	9
1.2 Trestný čin	13
1.3 Skutková podstata trestného činu - všeobecná charakteristika	17
1.3.1 Skutková podstata trestného činu - delenie	17
1.3.2 Skutková podstata trestného činu - typové znaky	20
2 Zavinenie ako subjektívna stránka trestného činu	23
2.1 Všeobecná charakteristika	23
2.2 Úmysel	26
2.3 Nedbanlivosť	28
2.3.1 Vedomá nedbanlivosť (culpa lata/culpa luxuria)	30
2.3.2 Nevedomá nedbanlivosť (culpa levis/culpa negligentia)	31
3 Nedbanlivostné trestné činy	33
3.1 Trestné činy proti životu a zdraviu	33
3.1.1 Trestné činy proti životu	33
3.1.2 Trestné činy proti zdraviu	36
3.1.3 Trestné činy ohrozujúce život alebo zdravie	39
3.2 Trestné činy proti rodine a mládeži	44
3.3 Trestné činy proti majetku	47
3.4 Trestné činy hospodárske	49
3.5 Trestné činy všeobecne nebezpečné a proti životnému prostrediu	52
3.5.1 Trestné činy všeobecne nebezpečné	52
3.5.2 Trestné činy proti životnému prostrediu	57
3.6 Ostatné hlavy osobitnej časti Trestného zákona s nedbanlivostnými trestnými činmi	59
4. Praktické prípady	61
4.1 Uznesenie o vznesení obvinenia - usmrtenie	61
4.2 Uznesenie o vznesení obvinenia - ublíženie na zdraví	66
Záver	70

Zoznam bibliografických odkazov	72
--	-----------

Úvod

V živote je takmer nemožné konať so stopercentnou istotou. Každý z nás v niektorých situáciách koná s určitou dávkou nedbanlivosti. Niekedy sa môže stať, že pochybíme a naše konanie bude vykazovať znaky trestného činu. Hoci našim cieľom nebolo spáchať trestný čin, určité následky to zanechá. Aj napriek tomu, že našim zámerom nebolo spáchať trestný čin, to neznamená, že by sme za také konanie neboli zodpovední. Z toho dôvodu právna úprava Trestného zákona ráta aj s možnosťou protiprávneho konania z nedbanlivosti. Na nedbanlivostné konanie nie je nutné mať sklony k násiliu, preto sa počíta aj s tým, že protiprávneho konania sa môže dopustiť ktokoľvek.

Hlavným dôvodom výberu témy bolo poukázanie na existenciu zavinenia z nedbanlivosti, vysvetlenie a analýza jednotlivých protiprávnych konaní s prihliadnutím na judikatúru súdov.

Práca sa skladá zo štyroch kapitol. Prvá kapitola sa venuje základným pojmom, ktoré úzko súvisia s nedbanlivosťou. Presnejšie sa jedná o zodpovednosť so zameraním na trestnú zodpovednosť, v ktorej je v krátkosti charakterizovaná aj relatívna trestná zodpovednosť. Okrem trestnej zodpovednosti sú v kapitole definované pojmy ako trestný čin a skutková podstata trestného činu.

V druhej kapitole dochádza k podrobnému vysvetleniu pojmu zavinenie, pričom je pozornosť venovaná všeobecnej charakteristike, ako aj deleniu nedbanlivosti. Okrem nedbanlivosti sa v kapitole dotýkame okrajovo aj úmyslu.

Tretia, najrozsiahlejšia kapitola analyzuje jednotlivé trestné činy, ktoré môžu byť spáchané nedbanlivostnou formou konania. Pozornosť je venovaná hlavne prvým hlavám Trestného zákona. Posledné hlavy sú charakterizované len okrajovo z dôvodu toho, že v rámci právnej úpravy ide o menej závažné trestné činy a zároveň nie sú tak často vyskytujúce sa. Pre lepšiu prehľadnosť je kapitola rozdelená podľa jednotlivých hláv a dielov. Na konci každého trestného činu dochádza ku komparácii s českou právnou úpravou. Účelom bolo poukázať na prípadné rozdiely v právnej úprave.

Posledná kapitola sa venuje praktickej časti, a to analýze reálnych anonymizovaných uznesení o vznesení obvinenia. Tieto uznesenia sa týkajú trestného činu usmrtenia, ako

aj trestného činu ublíženia na zdraví. Pri jednotlivých uzneseniach dochádza ku komparácií počtu vznesených obvinení za rok 2021 a 2022 v jednotlivých okresoch (v ktorých boli spáchané skutky, ktorých sa týkajú uznesenia). Okrem analýzy a komparácií je v kapitole obsiahnutá štatistika dopravnej nehodovosti za rok 2022 porovnaná s rokom 2021.

Pri písaní práce bola nosnou literatúrou bibliografia od prof. Klátika, prof. Ivora, Baláža, Kubičku a iných. Značná časť práce čerpá aj z ustanovení Trestného zákona, pričom v určitých častiach sú použité aj iné zákony, ktoré majú úzky súvis s konkrétnymi trestnými činmi. V práci je použitá aj judikatúra súdov slúžiaca na podloženie a rozšírenie uvádzaných informácií.

Predpokladaným prínosom práce je informovanie, zabezpečenie prehľadnosti inštitútu zavinenia z nedbanlivosti, ako aj jednotlivých protiprávných konaní. Zároveň vnímame prínos práce v zachytení prípadných nedostatkov slovenskej právnej úpravy.

1 Základné pojmy

Pre pochopenie významu nedbanlivostných trestných činov je najskôr potrebné sa venovať základným inštitútom, ktoré majú úzky súvis s problematikou. Primárne sa jedná o trestnú zodpovednosť, trestné činy a ich druhy, skutkové podstaty trestných činov a subjektívnu stránku skutkových podstat trestných činov.

1.1 Trestná zodpovednosť

Samotný pojem možno rozdeliť na tri časti. A to zodpovednosť, právnu zodpovednosť a trestnú zodpovednosť. Pod pojmom **zodpovednosť** vo všeobecnosti rozumieme zodpovednosť osoby za svoje správanie a následky, pričom ide o vzťah medzi nositeľom právnych povinností a oprávnenou osobou.¹

Pod pojmom **právna zodpovednosť** rozumieme právnymi normami regulovaný a upravený vzťah medzi subjektom práva a štátom ako takým.² Právna zodpovednosť je širší pojem v porovnaní s trestnou zodpovednosťou. Dôvodom je práve skutočnosť, že právna zodpovednosť môže mať niekoľko podôb, a to podobu obchodnoprávnej, občianskoprávnej, pracovnoprávnej, administratívno-právnej, ako aj samotnej trestnej zodpovednosti. Právna zodpovednosť môže byť chápaná v širšom, ale aj v užšom zmysle. Pokiaľ ide o širšie ponímanie, tak možno povedať, že ide o právom regulovaný vzťah medzi štátom a subjektom práva pri plnení si povinností. V užšom slova zmysle ide o sankčný vzťah, teda vzťah vznikajúci v dôsledku porušenia alebo neplnenia si povinností.³

V rámci ponímania trestného práva je najdôležitejšia **trestná zodpovednosť**. Trestná zodpovednosť sa chápe ako zodpovednosť, ktorá je upravená trestnoprávnymi normami medzi štátom a páchatelom trestného činu povinného dodržiavať ustanovenia Zákona č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“). Z uvedeného

¹ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 69

² BALÁŽ, P: *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 60

³ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 79

možno skonštatovať, že samotná zodpovednosť nastáva porušením ustanovení Trestného zákona, teda spáchaním trestného činu.⁴ Na to, aby bol niekto trestne zodpovedný je potrebná existencia trestnoprávneho vzťahu. Teda vzťahu, ktorý vzniká dopustením sa protiprávneho konania zo strany páchatel'a trestného činu. V dôsledku toho je páchatel' povinný za zákonných podmienok strpieť uloženú sankciu za spáchaný trestný čin.⁵ V rámci samotnej trestnej zodpovednosti možno skonštatovať, že trestné právo pozná takzvaný princíp subjektívnej zodpovednosti, teda princíp zodpovednosti za zavinenie.⁶ Tento princíp odlišuje trestné právo od iných právnych odvetví tým, že na vznik zodpovednosti nepostačuje len spôsobiť protiprávny následok, ale ho aj zaviniť formou, ktorú ustanovuje Trestný zákon. Napríklad občianske právo pozná aj tzv. objektívnu zodpovednosť v dôsledku, ktorej možno vyvodiť právnu zodpovednosť aj bez zavinenia., čo však v trestnom práve nie je možné.⁷ Naplnením zavinenia zároveň dochádza k naplneniu zásady individuálnej trestnej zodpovednosti, pretože každý zodpovedá za to, čo svojím konaním zavinil.⁸

Pre naplnenie trestnej zodpovednosti sú charakteristické určité predpoklady. Prvým a základným faktickým a právnym predpokladom je spáchanie protiprávneho konania v podobe trestného činu.⁹ Samotný trestný čin však nemusí byť dokonaný. Trestný zákon pozná takzvané vývojové štádiá trestného činu. To znamená, že na vznik trestnej zodpovednosti postačuje naplnenie zákonných podmienok prípravy na zločin, pokusu o trestný čin, prípadne už spomínané dokonanie.¹⁰

Ďalším základným predpokladom na vznik trestnej zodpovednosti je vek a pričetnosť, teda spôsobilosť byť páchatel'om protiprávneho konania z hľadiska jeho duševného stavu.¹¹ V § 22 a § 23 Trestného zákona sú tieto predpoklady vymedzené negatívne, a to v podobe okolností vylučujúcich trestnú zodpovednosť. Okolnosti

⁴ BALÁŽ, P: *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 60

⁵ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 80

⁶ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 70

⁷ KUBÍČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 31

⁸ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo 16. augusta 2012, sp. zn. 6 Tdo 62/2011

⁹ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 80

¹⁰ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 69-70

¹¹ BALÁŽ, P: *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 70

vylučujúce trestnú zodpovednosť si v roku 1992 prešli určitou zmenou. Do konca roku 1991 bola minimálna veková hranica trestnej zodpovednosti pätnásť rokov. Pokiaľ ide o nepríčetnosť, tak do roku 1991 Trestný zákon (vtedajší Zákon č. 140/1961 Zb.) obsahoval druhý odsek, ktorý upravoval neaplikovanie inštitútu nepríčetnosti v prípade privedenia do stavu nepríčetnosti vplyvom návykovej látky.¹² Novelou z roku 1992 sa druhý odsek odstránil a bol nahradený trestným činom opilstva podľa § 363 Trestného zákona.

Pokiaľ ide o súčasnú právnu úpravu veku, tak osoba nie je trestne zodpovedná, ak v čase spáchania trestného činu nedovърšila štrnásť rok svojho veku. Veková hranica štrnásť rokov je odôvodnená dosiahnutým stupňom určitej vyspelosti mladého človeka. Či už biologickej vyspelosti, ako aj psychickej.¹³ V prípade trestného činu sexuálneho zneužívania podľa § 201 Trestného zákona je dolná hranica veku zvýšená na pätnásť rokov.

Ďalej, ak páchatel' v čase spáchania trestného činu nemohol ovládať svoje konanie alebo rozpoznať protiprávnosť svojho konania, tak nebude trestne zodpovedný.¹⁴ Ide o takzvanú nepríčetnosť, ktorej náležité posúdenie sa prenecháva na orgány činné v trestnom konaní a súd, pričom sa posúdenie musí vždy vzťahovať na konkrétny trestný čin.¹⁵ Samotné posúdenie spočíva v zistení psychického stavu páchatel'a v čase spáchania skutku s tým, že sa môže posudzovať aj jeho psychická reakcia pred spáchaním trestného činu.¹⁶ Nesprávne alebo nedostatočné posúdenie otázky príčetnosti obvineného môže mať za následok vrátenie veci prokurátorovi na došetrenie.¹⁷ Pre naplnenie nepríčetnosti je potrebné, aby boli naplnené tri podmienky. Páchatel' trpí duševnou poruchou, nedokáže rozpoznať protiprávnosť činu, a taktiež má v čase spáchania trestného činu duševnú poruchu alebo stratu ovládacej a rozpoznávacej schopnosti.¹⁸

Osobitné postavenie má trestná zodpovednosť mladistvých. Mladistvou osobou sa rozumie osoba, ktorá v čase spáchania trestného dovърšila štrnásť rok svojho veku

¹² Pozri § 12; § 13 Zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon

¹³ ČENTĚŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 44

¹⁴ Pozri § 22; § 23 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

¹⁵ Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 7. 6. 1978 sp. zn. 11 Tz 21/78

¹⁶ BALÁŽ, P. *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 73

¹⁷ Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo dňa 18.03.1993 R zn. R 17/1993

¹⁸ ČENTĚŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 45

a nedovърšila osemnásty rok svojho veku.¹⁹ Keďže sa osoba stáva trestne zodpovednou dovърšením štrnásteho roku veku, tak možno povedať, že sa už trestných činov dopúšťajú aj žiaci základných škôl. Súvisí to s kriminologickým zisťovaním, na základe ktorého možno dospieť k tomu, že ak sa takáto osoba dopustí trestného činu, a do dovърšenia osemnásteho roku veku nedôjde k náprave, možno očakávať, že sa z neho v ďalšom vývine stane recidivista.²⁰ Može ísť napríklad o trestný čin krádeže podľa § 212 Trestného zákona.

Trestný zákon pozná aj takzvanú **relatívnu trestnú zodpovednosť**, ktorá sa týka mladistvých, ktorí v čase spáchania trestného činu dovърšili štrnásty rok svojho veku, ale neprekročili pätnásty rok veku. V takýchto prípadoch je nutné preskúmanie ich rozumovej a mravnej vyspelosti. Rozumová a mravná vyspelosť sa chápe ako schopnosť ovládať svoje konanie a rozpoznať protiprávnosť konania.²¹ Teda, či je mladistvý schopný si uvedomiť, že pácha konanie naplňajúce znaky trestného činu a je schopný usmerniť alebo ovládať svoje konanie. Ak nie, tak za takýto trestný čin nebude trestne zodpovedný. Pokiaľ by sa jednalo o staršie osoby, tak by takéto posudzovanie muselo byť odôvodnené.²² Taktiež mladistvý nebude trestne zodpovedný, ak spácha prečin, ktorého závažnosť bude malá.²³ Závažnosť sa chápe ako materiálny korektív týkajúci sa výlučne prečinov, ktorý napomáha odlíšiť protiprávne konania (prečiny) od priestupkov.²⁴ Ak by však mladistvý bol trestne zodpovedný za spáchaný trestný čin, možno skonštatovať, že sa v prípade vzatia do väzby uprednostňuje náhrada väzby, ak účel možno nahradiť inak, a to aj v prípade obzvlášť závažného zločinu.²⁵

¹⁹ Pozri § 94 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁰ KOLEKTÍV AUTOROV. *TRESTNÝ ZÁKON s komentárom a judikatúrou platný od 1. marca 2021*. Bratislava: Nová práca. 2021, s. 208

²¹ VALICOVÁ LICHÁ V. *Trestnoprávna zodpovednosť mladistvých*. Wolters Kluwer SR s.r.o., 2014, s. 26

²² KOLEKTÍV AUTOROV. *TRESTNÝ ZÁKON s komentárom a judikatúrou platný od 1. marca 2021*. Bratislava: Nová práca. 2021, s. 209

²³ Pozri § 95 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁴ Rozhodnutie Okresného súdu Martin zo dňa 30.08.2013 sp. zn. 13T/135/2012

²⁵ Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo dňa 06.12.2012 sp. zn. 2 Tost 39/2012

1.2 Trestný čin

Ako už bolo spomenuté, na vznik trestnej zodpovednosti je zákonným predpokladom spáchanie trestného činu. Pred rekodifikáciou Trestného zákona v roku 2005 bol trestný čin definovaný inak ako v súčasnej platnej legislatíve, pričom samotné ustanovenie obsahovalo štyri odseky. Trestný čin sa na účely pôvodného Trestného zákona chápal ako **čin, ktorý je pre spoločnosť nebezpečný, pričom napĺňa znaky uvedené v Trestnom zákone.**²⁶ Pre túto definíciu je zaujímavé to, že s prihliadnutím na čin nebezpečný pre spoločnosť sa trestnosť činu posudzovala podľa stupňa nebezpečnosti pre spoločnosť. To znamená, že na vznik trestnej zodpovednosti museli byť naplnené znaky skutkovej podstaty trestného činu v osobitnej časti Trestného zákona, ako aj dosiahnutý stupeň nebezpečnosti pre spoločnosť.²⁷ Teda, ak sa niekto dopustil určitého konania, ale stupeň nebezpečenstva pre spoločnosť bol nepatrný, podľa pôvodnej právnej úpravy nešlo o trestný čin.²⁸

Po rekodifikácii došlo k zjavnej zmene definície. Spoločenská nebezpečnosť bola z definície vylúčená z dôvodu preceňovania a zneužívania v prospech a v neprospech páchatel'a v justičnej praxi.²⁹ Zmenou definície zároveň došlo k splneniu jedného z cieľov rekodifikácie Trestného zákona, pretože sa materiálne chápanie trestného činu zmenilo na formálne.³⁰ V dôsledku toho sa orgány činné v trestnom konaní a sudy môžu sústrediť na základné otázky trestného konania, teda zistiť spáchanie trestného činu a páchatel'a trestného činu.³¹ Okrem toho pôvodný paragraf výslovne ustanovoval, že na vznik trestnej zodpovednosti je potrebné úmyselné zavinenie, ak Trestný zákon neustanoví inak.³² Ten je v súčasnosti uvedený v § 17 Trestného zákona.

²⁶ Pozri § 3 Zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon

²⁷ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 82

²⁸ Pozri § 3 Zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon

²⁹ KOLEKTÍV AUTOROV. *TRESTNÝ ZÁKON s komentárom a judikatúrou platný od 1. marca 2021*. Bratislava: Nová práca. 2021, s. 15

³⁰ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 73

³¹ *Dôvodová správa NR SR* [online]. nrsr.sk, [2005-02-23]. Dostupné na internete: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=189687>

³² Pozri § 3 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

Súčasná legálna definícia trestného činu je uvedená v § 8 Trestného zákona. Trestný zákon definuje trestný čin ako „**protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v tomto zákone, ak Trestný zákon neustanovuje inak**“.³³ Trestný čin možno chápať ako súhrn subjektívnych a objektívnych okolností, ktoré určujú trestnosť konkrétneho trestného činu. Ide o akúsi aktivitu človeka, ktorá vo vonkajšom svete vyvolá právnu udalosť relevantnú pre trestné právo.³⁴ Pokiaľ ide o českú právnu úpravu, tak podľa Zákona č. 40/2009 Sb. (Trestní zákoník) sa pod trestným činom rozumie protiprávny čin, ktorý sa podľa trestného zákona označuje za trestný, pričom vykazuje znaky ustanovené trestným zákonom.³⁵ Ide v podstate o obdobnú definíciu, ktorá sa odlišuje len v terminológii.

Z uvedenej slovenskej definície je zrejmé, že obsahuje všetky obligatórne znaky charakterizujúce samotný trestný čin. Obligatórnymi znakmi sú **protiprávnosť** a **jednotlivé znaky**, ktoré uvádza Trestný zákon. Okrem toho ešte Trestný zákon používa záverečné slová „**ak Trestný zákon neustanovuje inak**“.

Pokiaľ ide o **protiprávnosť**, pri jej definovaní možno vychádzať z právnej teórie a ustálenej judikatúry, podľa ktorých ide o konanie v rozpore s právom.³⁶ Ďalej ju možno definovať ako prejav vôle osoby, ktorá porušuje príkazy a zákazy, ktoré sú ustanovené právnym poriadkom.³⁷ Protiprávnosť môže byť definovaná aj ako nedovolené porušenie právneho poriadku alebo konkrétneho právneho predpisu, ktorý je súčasťou právneho poriadku.³⁸ Okrem toho sa protiprávnosť môže chápať ako rozpor s platnými a účinnými právnymi normami.³⁹

Samotná protiprávnosť môže byť priamo uvedená ako formulácia v niektorých skutkových podstatách trestného činu. Môže ísť o trestné činy spáchané neoprávnene, bez povolenia, bez dostatku odbornej spôsobilosti, nedovolene, v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi a iné.⁴⁰ V prípade trestných činov spáchaných

³³ Pozri § 8 Trestného zákona v znení neskorších predpisov. [cit. 2023-07-21]

³⁴ ČENTĚŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 16

³⁵ Pozri § 13 Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

³⁶ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 73

³⁷ KORGÓ, D. a kol. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012, s. 26

³⁸ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 82

³⁹ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 11

⁴⁰ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 74-75

neoprávnene môže ísť napríklad o trestný čin neoprávneného odoberania orgánov, tkanív a buniek a nezákonná sterilizácia.⁴¹ Nepovolená výroba liehu, tabaku a tabakových výrobkov je trestný čin, ktorý spadá do kategórie trestných činov spáchaných bez povolenia.⁴² Pokiaľ ide o nedostatok odbornej spôsobilosti, tak môže ísť napríklad o trestný čin zverenia dieťaťa do moci iného na účel adopcie.⁴³ V prípade nedovolených trestných činov možno ako príklad uviesť trestný čin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania alebo obchodovania s nimi. Ďalej môžeme spomenúť trestný čin pozbavenia osobnej slobody, porušovania domovej slobody, nedovoleného ozbrojovania a obchodovania so zbraňami. V týchto trestných činoch sa ustanovenie začína slovami „kto neoprávnene“.⁴⁴ Zákonodarca však nezakotvil protiprávnosť do všetkých trestných činov. Dôvod je ten, že pri niektorých trestných činoch nie je potrebná konkretizácia, nakoľko aj bez väčšieho špecifikovania je jasné, že daný trestný čin je protiprávny.⁴⁵ Ako príklad možno uviesť trestný čin úkladnej vraždy, vraždy, ublíženia na zdraví, v ktorých je špecifikované len zavinenie.⁴⁶

Ako už bolo uvedené, okrem samotnej protiprávnosti tu máme aj jednotlivé znaky, ktoré uvádza Trestný zákon. Jedná sa o typové znaky alebo znaky, ktoré charakterizujú konkrétny trestný čin.⁴⁷ V podstate ide o formálne znaky trestného činu, ktoré sú v podobe znakov skutkovej podstaty trestného činu.⁴⁸

Okrem toho tu ešte máme formuláciu „**ak Trestný zákon neustanovuje inak**“. Ide o prípady takzvaného materiálneho korektívu spočívajúci v tom, že aj napriek naplneniu znakov trestného činu, nepôjde o trestný čin, ak bude jeho závažnosť nepatrná, pri mladistvých malá.⁴⁹ Pod samotnou formuláciou možno rozumieť aj indikátor protiprávnosti, teda už spomínané okolnosti vylučujúce trestnú zodpovednosť a taktiež aj

⁴¹ Pozri § 159 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

⁴² Pozri § 253 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

⁴³ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 75

⁴⁴ Pozri § 171; § 182; § 194; § 294 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

⁴⁵ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 75

⁴⁶ Pozri § 144; § 145; § 155 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

⁴⁷ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, 2021, s. 84

⁴⁸ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 11

⁴⁹ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 84-85

okolnosti vylučujúce protiprávnosť činu. Takýmito okolnosťami sú krajná núdza, nutná obrana, oprávnené použitie zbrane, dovolené riziko, výkon práva a povinnosti, súhlas poškodeného, plnenie úlohy agenta. Pri naplnení okolností vylučujúcich protiprávnosť činu dochádza k absencii protiprávnosti, teda sa osoba nedopustí trestného činu.⁵⁰

Trestný zákon pozná dva druhy trestných činov. Prvým je **prečin**. Podľa § 10 Trestného zákona môže byť prečin spáchaný nedbanlivostne, ale aj úmyselne, ak horná hranica trestnej sadzby neprevyšuje päť rokov. O prečinoch spravidla rozhoduje samosudca s výnimkou prípadov, kedy je potrebné uložiť súhrnný trest s prihliadnutím na predchádzajúce odsúdenie v konaní pred senátom.⁵¹

Od prečinu je potrebné odlišiť **zločin**, pričom ide o závažnejšiu formu konania ako v prípade prečinu. Zločin je upravený v § 11 Trestného zákona s tým, že ide o trestné činy spáchané úmyselne, ak horná hranica trestnej sadzby prevyšuje päť rokov. Osobitnou kategóriou zločinu je **obzvlášť závažný zločin**. Ten je definovaný v § 11 ods. 3 Trestného zákona, pričom sa jedná o trestný čin, za ktorý trestný zákon ukladá trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov.⁵²

Okrem spomínaných druhov ešte rozlišujeme trestné činy podľa niekoľkých kategórií. A to podľa závažnosti (prečiny, zločiny, obzvlášť závažné zločiny), významu chráneného záujmu (dvanásť hláv osobitnej časti Trestného zákona), spôsobu konania (komisívne a omisívne trestné činy), spôsobeného následku (trestné činy ohrozujúce a trestné činy poruchové), formy zavinenia (trestné činy úmyselné a trestné činy nedbanlivostné), vývinových štádií (príprava na zločin, pokus trestného činu, dokonaný trestný čin). Ďalej sú trestné činy roztriedené podľa časového hľadiska, a to na pokračovacie, trvajúce a hromadné.⁵³

⁵⁰ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 12

⁵¹ ČENTĚŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 21

⁵² Pozri § 11 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

⁵³ KORGO, D. a kol. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012, s. 30

1.3 Skutková podstata trestného činu - všeobecná charakteristika

V rámci trestného práva sa jedná o dôležitý inštitút vďaka ktorému orgány činné v trestnom konaní a súdy posudzujú, či konkrétne konanie možno charakterizovať ako trestný čin. Ide o takzvané typové znaky alebo súhrn konkrétnych znakov, ktoré charakterizujú správanie človeka ako trestný čin.⁵⁴ V prípade naplnenia týchto znakov sa osoba dopustí konkrétneho trestného činu.⁵⁵ Význam skutkových podstát spočíva v záruke zákonnosti, nakoľko len zákon stanoví, ktoré konanie je trestným činom.⁵⁶

V rámci trestného práva plnia určité funkcie. Prvou z nich je **typizačná funkcia**, ktorá spočíva v tom, že tvorba skutkovej podstaty je v rukách zákonodarcu, teda Národnej rady SR. Zákonodarca vo svojej trestnej politike vymedzuje podmienky vzniku trestnej zodpovednosti a taktiež konkrétne typové znaky trestných činov. Skutková podstata ďalej plní takzvanú **identifikačnú funkciu**. Táto funkcia sa skôr zameriava na orgány činné v trestnom konaní a súdy, ktorých úlohou je dospieť k identite alebo nesúladu trestného činu so znakmi konkrétnej skutkovej podstaty. Treťou funkciou je **garančná funkcia**. Tá má garantovať, že vina páchatel'a nebude vyvodzovaná z podmienok, ktoré v čase spáchania činu neboli v danej skutkovej podstate ustanovené. **Realizačná funkcia** je poslednou funkciou, ktorá spočíva v tom, že skutková podstata svojou formou a obsahom realizuje funkcie trestného činu a trestného práva hmotného.⁵⁷

1.3.1 Skutková podstata trestného činu - delenie

Ako trestné činy, tak aj samotné skutkové podstaty sú charakteristické svojím triedením. Delia sa podľa troch kritérií, a to podľa **závažnosti, štruktúry a vyjadrenia v Trestnom zákone**.⁵⁸

⁵⁴ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 97

⁵⁵ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 12

⁵⁶ Pozri Čl. 49 Ústavy SR

⁵⁷ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 99

⁵⁸ KORGO, D. a kol. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012, s. 37

Skutkové podstaty podľa **závažnosti** delíme na základné, kvalifikované a privilegované skutkové podstaty. Pokiaľ ide o **základné**, tak už samotný pojem evokuje akýsi bežný typ protiprávneho konania. Ide o skutkové podstaty, ktoré sú vyjadrené v prvých odsekoch, pričom je pre ne charakteristické to, že sa začínajú označením subjektu, ako napríklad „kto, vodič, verejný činiteľ“.⁵⁹ Ďalšie skutkové podstaty podľa stupňa závažnosti sú **kvalifikované skutkové podstaty**. Tie sa vyznačujú tým, že sa nenachádzajú v prvých odsekoch, ale vždy nasledujú po základnej skutkovej podstate.⁶⁰ Zároveň možno dodať, že nikdy nie sú uvádzané ako samostatné skutkové podstaty.⁶¹ Ide o takzvané okolnosti podmieňujúce použitie vyššej trestnej sadzby, ktoré môžu byť vo forme ťažšieho následku alebo inej skutočnosti.⁶² Ťažší následok môže byť vo forme spáchania trestného činu závažnejším spôsobom konania (napr. so zbraňou, vlámaním), z osobitného motívu (napr. z pomsty, so sexuálnym motívom), na chránenej osobe (napr. na dieťati), alebo na dvoch osobách.⁶³ Okrem ťažšieho následku poznáme aj formu inej skutočnosti. Tá môže byť vo forme porušenia objektu trestného činu (napr. spôsobenie značnej škody), v spáchaní trestného činu na špeciálnom subjekte (napr. verejný činiteľ), podľa prechádzajúceho postihu, z hľadiska miesta spáchania trestného činu, podľa predmetu útoku, podľa spôsobu spáchania trestného činu. Kvalifikované skutkové podstaty sa väčšinou začínajú formuláciou „odňatím slobody na...“ pričom sa uvádza vyššia trestná sadzba ako v prvom odseku, teda v základnej skutkovej podstate. Okrem toho môžu začínať aj formuláciou „ak spácha čin uvedený v odseku 1“.⁶⁴ Medzi skutkové podstaty podľa závažnosti zaradujeme aj takzvané **privilegované skutkové podstaty**. Ich špecifikom je miernejšia trestná sankcia za konkrétny spáchaný trestný čin.⁶⁵ Ako príklad možno uviesť trestný čin vraždy novonarodeného dieťaťa matkou podľa § 146 Trestného zákona. Trestný zákon pri takomto protiprávnom konaní počíta s rozrušením

⁵⁹ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 102

⁶⁰ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 102

⁶¹ KORGÓ, D. a kol. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012, s. 38

⁶² IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 102

⁶³ KORGÓ, D. a kol. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012, s. 38

⁶⁴ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 102

⁶⁵ BALÁŽ, P: *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 105

matky, ktoré je spôsobené samotným pôrodom. Ide o akýsi psychický stav, ktorý oslabuje vôľu matky, v dôsledku čoho sa jej úplne nerozvinie materský pud.⁶⁶ V dôsledku toho sa ukladá miernejšia sankcia. Ďalším príkladom môže byť trestný čin nedovolennej výroby omamných a psychotropných látok, jedov, prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 Trestného zákona, kedy páchatel' takúto látku, jed alebo prekurzor prechováva pre vlastnú potrebu. V dôsledku prechovávaní pre vlastnú potrebu je trestná sankcia miernejšia. Ako ďalší príklad môžeme uviesť trestný čin únosu podľa § 210 Trestného zákona, kedy sa takéhoto trestného činu dopustí rodič, prípadne príbuzný v priamom rade, teda predkovia a potomkovia.

Druhou kategóriou delenia skutkových podstát je delenie podľa **štruktúry**. Tie delíme na jednoduché, zložené, ktoré sa následne delia na *kumulatívne*, *alternatívne*. Osobitné postavenie majú *kvalifikované zložené skutkové podstaty*. **Jednoduché skutkové podstaty** sa vyznačujú tým, že z každého znaku skutkovej podstaty trestného činu tu máme len jeden.⁶⁷ Ako príklad možno uviesť trestný čin vraždy podľa § 145 ods. 1 Trestného zákona. V porovnaní s jednoduchými skutkovými podstatami **zložené skutkové podstaty** obsahujú niekoľko znakov. To znamená, že môžu obsahovať viacero objektov, viacero konaní alebo následkov, prípadne foriem zavinenia.⁶⁸ V rámci zložených skutkových podstát je ešte potrebné dodať, že v dôsledku špeciálnej aplikačnej povahy majú prednosť pred jednoduchými skutkovými podstatami.⁶⁹ Zložené skutkové podstaty sa následne delia na kumulatívne a alternatívne. Hlavným rozdielom medzi týmito skutkovými podstatami je ten, že pri kumulatívnych skutkových podstatách je potrebné naplnenie všetkých znakov, zatiaľ, čo pri alternatívnych postačuje iba niektorá z uvedených. Ako príklad alternatívnych skutkových podstát možno uviesť trestný čin záškodníctva podľa § 315 Trestného zákona, pri ktorom zákon používa formuláciu „alebo“ kedy poskytuje na výber poškodenie ústavného zriadenia alebo obranyschopnosti Slovenskej republiky.⁷⁰ Ako už bolo spomenuté, osobitné postavenie majú takzvané

⁶⁶ Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo dňa 16.10.2018 4Tdo/36/2018

⁶⁷ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 104

⁶⁸ KORGÓ, D. a kol. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012, s. 39

⁶⁹ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 104

⁷⁰ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 104

kvalifikované zložené skutkové podstaty, ktoré sú charakteristické spojením dvoch jednoduchých skutkových podstat (napr. trestný čin lúpežnej vraždy).⁷¹

Posledným delením skutkových podstat je delenie **podľa vyjadrenia v Trestnom zákone**. Podľa vyjadrenia v Trestnom zákone delíme skutkové podstaty na opisné, odkazovacie, či blanketové. **Opisné skutkové podstaty** priamo opisujú všetky znaky skutkovej podstaty trestného činu.⁷² Za príklad možno uviesť trestný čin účasti na samovražde podľa § 154 Trestného zákona. **Odkazovacie skutkové podstaty** priamo odkazujú na inú skutkovú podstatu. Napríklad môže ísť o trestný čin poškodzovania finančných záujmov Európskej únie podľa § 263 Trestného zákona, kedy Trestný zákon odkazuje na § 261. Poslednou podkategóriou skutkových podstat podľa vyjadrenia v Trestnom zákone sú **blanketové skutkové podstaty**, ktoré sú podobné odkazovacím, pričom rozdiel je v tom, že blanketové odkazujú na iné právne predpisy. Môže ísť o trestný čin zverenia dieťaťa do moci iného podľa § 180 Trestného zákona, kedy zákon spomína všeobecne záväzné právne predpisy, v takomto prípade zákon č. 36/2005 Z. z. (Zákon o rodine).

1.3.2 Skutková podstata trestného činu - typové znaky

Pre skutkové podstaty sú charakteristické ich typové znaky. Poznáme **obligatórne** a **fakultatívne znaky**. Medzi **obligatórne**; teda také, ktoré musia byť obsiahnuté; zaradíme objekt, objektívnu stránku, subjekt, subjektívnu stránku.

Prvým obligatónym znakom je **objekt**. V minulosti sa objekt chápal ako právny statok, teda životný statok jednotlivca alebo spoločnosti chránený právom.⁷³ V súčasnosti je pojem právny statok nahradený objektom, teda akýmsi záujmom, ktorý je chránený ustanoveniami Trestného zákona.⁷⁴ Pod samotným záujmom môžeme rozumieť aj

⁷¹ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 105

⁷² KORGÓ, D. a kol. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012, s. 39

⁷³ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 110

⁷⁴ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 76

spoločenský vzťah chránený Trestným zákonom, pričom ak dôjde k porušeniu alebo ohrozeniu takéhoto vzťahu/zájmu, tak nastupuje trestná sankcia.⁷⁵ To však neznamená, že je trestné právo limitované ochranou spoločenských vzťahov, len v rámci svojho právneho odvetvia. Ochrana sa poskytuje aj takým vzťahom, ktoré sú upravené právnymi normami z iného odvetvia za predpokladu, že iné právne prostriedky nesmerovali k ochrane a protiprávnym konaním došlo k naplneniu znakov trestného činu.⁷⁶ **Význam** objektu je viditeľný v tom, že, ak nedôjde k ohrozeniu alebo porušeniu objektu, nepôjde o trestný čin.⁷⁷ S objektom ako takým úzko súvisí aj hmotný predmet útoku. Ide o osoby, zvieratá, veci, na ktoré páchatel' svojím protiprávnym konaním pôsobí, teda svojím konaním poškodí alebo ohrozí záujem takejto veci alebo osoby.⁷⁸ Ak by sa napríklad páchatel' dopustil trestného činu krádeže podľa § 212 Trestného zákona, objektom by bolo vlastníctvo a držba veci a predmetom útoku samotná vec. Dôležitosť hmotného predmetu útoku je viditeľná aj v trestnom práve procesnom, v ktorom slúži ako dôkazný prostriedok.⁷⁹

Po objekte nasleduje **objektívna stránka**, prostredníctvom ktorej dochádza k najvýraznejšiemu odlíšeniu trestných činov, nakoľko pod objektívnou stránkou možno rozumieť konanie, následok a taktiež príčinnú súvislosť medzi konaním a následkom.⁸⁰

Subjektom alebo **páchatel'om** trestného činu, môže byť len ten, kto trestný čin spáchal sám.⁸¹ Takýto subjekt musí sám vykonať trestnú činnosť, prípadne sa na ňu pripravovať alebo sa o ňu pokúsiť.⁸² Rozlišujeme páchatel'a (subjekt) ako fyzickú osobu, ako aj právnickú osobu. Právnická osoba nesie trestnú zodpovednosť za konanie fyzickej osoby v prípade, ak by napríklad štatutárny orgán konal v prospech alebo v mene právnickej osoby, pričom by sa takýmto konaním dopustil trestného činu.⁸³ Ako už bolo

⁷⁵ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 111

⁷⁶ BALÁŽ, P. *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 81

⁷⁷ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 112

⁷⁸ KORGÓ, D. a kol. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012, s. 44

⁷⁹ KORGÓ, D. a kol. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012, s. 45

⁸⁰ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 76

⁸¹ Pozri § 19 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

⁸² ČENTĚŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 35

⁸³ Pozri § 4 ods. 1 písm. a) Zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov

spomenuté, pri posudzovaní trestnej zodpovednosti sa prihliada na vek, príčetnosť a pri mladistvých aj na rozumovú a mravnú vyspelosť. Trestné právo pozná okrem páchatel'a, mladistvého páchatel'a, aj nepriameho páchatel'a. Ide o páchatel'a, ktorý sa nedopustil trestného činu priamym konaním, ale trestný čin spáchal prostredníctvom niekoho iného. Napríklad úmyselné použitie niekoho iného na spáchanie trestného činu, donútenie iného vyhrážkou alebo napríklad zneužitie svojho postavenia.⁸⁴ Okrem individuálneho páchatel'a sa stretávame aj s pojmom spolupáchateľ. Spolupáchateľstvom sa rozumie spáchanie spoločného konania. Takéto konanie môže byť spáchané dvomi alebo viacerými osobami.⁸⁵ Vo väčšine trestných činov upravených Trestným zákonom sa protiprávných konaní dopúšťa všeobecný subjekt s výnimkou niektorých skutkových podstát, pri ktorých prichádza do úvahy špeciálny subjekt alebo konkrétny subjekt. Takéto subjekty sú charakteristické určitou osobitnou vlastnosťou, spôsobilosťou alebo postavením.⁸⁶ Ako príklad špeciálneho subjektu možno uviesť vodiča, verejného činiteľa.⁸⁷

Posledným a zároveň nosným obligatórnym typovým znakom skutkovej podstaty trestného činu pre túto prácu je **subjektívna stránka**, ktorá sa chápe ako vnútorná stránka trestného činu, v rámci ktorej sa nachádzajú znaky, ktoré sa týkajú psychiky páchatel'a, a to vo vzťahu k trestnému činu.⁸⁸ Dôležitosť subjektívnej stránky je viditeľná pri vyvodzovaní záveru, či došlo k naplneniu trestnej zodpovednosti zo subjektívneho hľadiska. Trestné právo rozlišuje obligatórne a fakultatívne znaky subjektívnej stránky. Medzi obligatórne zaradujeme zavinenie a medzi fakultatívne motív, cieľ a zámer.⁸⁹ Ďalej pod fakultatívne znaky môžeme zaradiť miesto spáchania trestného činu, čas spáchania trestného činu, pohnútku, ako aj predmet útoku.⁹⁰ Keďže ide o fakultatívne znaky, ich naplnenie nie je podmienkou pre naplnenie skutkovej podstaty konkrétneho trestného činu.⁹¹

⁸⁴ BALÁŽ, P: *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 73

⁸⁵ Pozri § 20 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

⁸⁶ ČENTĚŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 36

⁸⁷ ČENTĚŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 14

⁸⁸ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 15

⁸⁹ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 160

⁹⁰ BALÁŽ, P: *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 81

⁹¹ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 12

2 Zavinenie ako subjektívna stránka trestného činu

2.1 Všeobecná charakteristika

Zavinenie ako obligatórny znak subjektívnej stránky sa v zmysle trestného práva chápe ako „**vnútorný psychický vzťah páchateľa k objektívnym znakom trestného činu.**“⁹² Ide teda o vnútorný psychický vzťah k poruche alebo ohrozeniu objektu, predmetu útoku, aj konaniu, ktoré ich vyvoláva, ale taktiež aj k následkom takéhoto konania.⁹³ Tieto znaky úzko súvisia so zmyslovým vnemom, skúsenosťami, citmi, a prejavmi páchateľa.⁹⁴ Vzhľadom na to, že zavinenie je základom trestnej zodpovednosti a bez neho niet trestného činu a ani trestu, musí sa vzťahovať na všetky znaky skutkovej podstaty trestného činu, a to v čase činu.⁹⁵

Zavinenie sa skladá z dvoch zložiek, a to **vedomostnej** (rozumovej, intelektuálnej) a **vôľovej**. **Vedomostná zložka** je založená na vnímaní určitých trestnoprávne relevantných okolností, ktoré si páchateľ uvedomoval v čase páchania trestného činu.⁹⁶ Teda vnímanie a predstavy predmetov a javov.⁹⁷ V niektorých prípadoch môže dôjsť aj k vnímaniu právnych noriem, ktoré sú podstatné pre naplnenie konkrétnej skutkovej podstaty trestného činu. Z uvedeného vyplýva, že vedomostná zložka je závislá od vedomosti konkrétneho páchateľa. Napríklad vedomosť páchateľa o tom, že výstrelom zo strelnej zbrane môže spôsobiť smrť.⁹⁸ Ak však k niečomu takémuto nedôjde, teda vedomostná zložka bude absentovať, páchateľ si to uvedomovať mal a mohol.⁹⁹ **Vôľová zložka** spočíva v chcení alebo uzročení páchateľa svojim konaním spôsobiť určitý

⁹² KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, [cit. 2023-08-20] s. 117

⁹³ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 161

⁹⁴ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 15

⁹⁵ ČENTĚŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 28

⁹⁶ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 161

⁹⁷ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 118

⁹⁸ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 22

⁹⁹ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vydanie. Praha: CH Beck, 2009, s. 239.

následok.¹⁰⁰ Ide o vnútorný postoj človeka, ktorý sa mal dopustiť trestného činu, porušenia, ohrozenia záujmu chráneného Trestným zákonom.¹⁰¹ Zameriava sa na to, čo páchatel' svojim konaním sledoval.¹⁰² Ak však páchatel' nezamýšľal spôsobenie určitého následku a nebol uzrozumený, vôľová zložka bude absentovať.¹⁰³ Na základe uvedeného možno skonštatovať, že obidve zložky medzi sebou úzko súvisia, nakoľko vedomostná zložka ovplyvňuje vôľovú zložku, pretože, ak bude absentovať vedomostná zložka, tak logicky bude absentovať aj vôľová.¹⁰⁴

Spomínané zložky sú dôležité pri rozlišovaní jednotlivých foriem zavinenia, nakoľko samotné zavinenie je postavené na týchto zložkách. Zavinenie môže mať dve formy, a to formu **úmyslu** a **nedbanlivosti**, ktorým sa budeme venovať v ďalších podkapitolách.¹⁰⁵ Možno skonštatovať, že ich rozdiel spočíva primárne vo vôľovej zložke, zatiaľ čo v prípade nedbanlivostného zavinenia vôľová zložka absentuje.¹⁰⁶ V prípade nedbanlivostného zavinenia sa posudzuje vedomosť, nevedomosť, možnosť vedomosti.¹⁰⁷ Závery o zavinení páchatel'a musia zo samotného dokazovania logicky vyplývať.¹⁰⁸ Okrem toho sú závery o tom, o akú formu ide z hľadiska dokazovania záverom právnym.¹⁰⁹

So zavinením úzko súvisí aj určenie druhu a výmery trestu, ktorá sa posudzuje podľa príťažujúcich okolností a okolností podmieňujúcich použitie vyššej trestnej sadzby. V prípade príťažujúcich okolností môže ísť o spáchanie trestného činu verejne, spáchanie viacerých trestných činov, spáchanie trestného činu ako organizátor a pod.¹¹⁰ Okolnosti podmieňujúce použitie vyššej trestnej sadzby sú ustanovené v § 18 Trestného zákona.

¹⁰⁰ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 161-162

¹⁰¹ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 24

¹⁰² TITTL, J. Úmyselné zavinenie v trestnom práve. Intentional culpability in criminal law. In *Aktuálne otázky trestnej zodpovednosti. 2. elektronická konferencia. 26. - 30. máj 2014*. Bratislava: Eurokódex, 2014, s. 153.

¹⁰³ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 118

¹⁰⁴ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 24

¹⁰⁵ KORGÓ, D. a kol. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012, s. 62

¹⁰⁶ MADLIAK, J., MIHALOV, J., ŠTEFANKOVÁ, S. 2011. *Trestné právo hmotné I.: všeobecná časť*. Košice: UPJŠ v Košiciach, 2011. str. 197.

¹⁰⁷ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 119

¹⁰⁸ Pozri stanovisko trestného kolégia Najvyššieho súdu SSR z 30. 11. 1970, č. Tpj 28/70-III

¹⁰⁹ Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR z 27. 4. 1972 sp. zn. 2 Tzf 1/72

¹¹⁰ Pozri § 37 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

V prvom prípade ide o spôsobenie ťažkého následku. V druhom prípade ide o iné skutočnosti. Zaujímavosťou je, že v prvom prípade prichádza popri úmyselnom zavinení do úvahy aj nedbanlivosť (vedomá, aj nevedomá) a v druhom prípade popri úmyslu nevedomá nedbanlivosť.

Okrem zavinenia stoja za zmienku aj fakultatívne znaky. Ako prvý možno uviesť motív, teda akýsi vnútorný podnet vedúci páchatel'a k prijatiu rozhodnutia spáchať trestný čin. Napríklad pri trestnom čine lúpeže podľa § 188 Trestného zákona koná páchatel' v úmysle zmocniť sa cudzej veci.¹¹¹ S motívom úzko súvisí aj účel, ktorý sa vyskytuje napríklad v prípade trestného činu obchodovania s ľuďmi podľa § 179 Trestného zákona, kedy môže páchatel' svojím konaním osobu zlákať za účelom prostitúcie. V rámci fakultatívnych znakov poznáme aj cieľ, ktorý môže byť viditeľný pri trestnom čine brania rukojemníka podľa § 185 Trestného zákona alebo pri trestnom čine uvádzania falšovaných, pozmenených a neoprávnene vyrobených peňazí a cenných papierov podľa § 271 ods. 1 Trestného zákona.

So zavinením úzko súvisí aj omyl v trestnom práve. Ide o určitú nezhodu páchatel'ovho vnímania so skutočnosťou.¹¹² Uvedená nezhoda môže vzniknúť v dôsledku toho, že si páchatel' niektorú skutočnosť vôbec neuvedomoval, prípadne mal o nej nesprávnu alebo mylnú predstavu.¹¹³ Páchatel' vo svojom konaní podcenil možné následky, v dôsledku čoho došlo k naplneniu omylu.¹¹⁴ Poznáme omyl skutkový, omyl právny, ktoré môžu byť vo forme pozitívneho a negatívneho omylu.¹¹⁵ Okrem toho poznáme omyl v predmete útoku, v kauzálnom priebehu a napokon osobitný omyl v kauzálnom priebehu.¹¹⁶

¹¹¹ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 119

¹¹² KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 126

¹¹³ KORGÓ, D. a kol. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012, s. 68

¹¹⁴ KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vydanie. Praha: CH Beck, 2009, s. 59.

¹¹⁵ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 179

¹¹⁶ KORGÓ, D. a kol. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012, s. 70

2.2 Úmysel

Zavinenie vo forme úmyslu je ustanovené v § 15 Trestného zákona, pričom sa jedná o závažnejšiu formu zavinenia ako v prípade nedbanlivosti. Dôvodom je to, že úmysel v sebe zahŕňa vedomostnú, ako aj vôľovú zložku. To znamená, že si páchatel predstavuje svoje konanie a následok (vedomostná). V dôsledku toho si je páchatel vedomý toho, čoho sa dopúšťa a zároveň prejavuje vôľu dopustiť sa takéhoto konania a spôsobiť sledovaný následok (vôľová). Vedomostná zložka v prípade úmyselného zavinenia môže byť v podobe troch úsudkov, a to apodiktický, asertorický alebo problematický. Apodiktický, teda vždy platný, spočíva v tom, že páchatel svojim konaním spôsobí následok, ktorý nastane s absolútnou istotou. Napríklad istota smrti po strele do hlavy z bezprostrednej blízkosti. Asertorický je všeobecne platný, nie však absolútne. V dôsledku toho nemožno hovoriť o absolútnej istote. Ako príklad možno uviesť strelbu na osobu z väčšej vzdialenosti. Problematický úsudok spočíva v neistote sledovaného následku. Napríklad strelba na osobu z väčšej vzdialenosti, pričom sa táto osoba nachádza v dave ľudí.¹¹⁷ Apodiktický teda predstavuje určitú predstavu páchatel'a o následku, ktorý musí nastať, zatiaľ, čo ostatné sa týkajú jeho predstáv, ktoré môžu nastať.¹¹⁸

Trestný zákon v § 15 rozlišuje **úmysel priamy** (*dolus directus*) a **nepriamy** (*dolus eventualis*). **Priamy úmysel** spočíva v konaní páchatel'a, ktorý chcel svojím konaním porušiť alebo ohroziť záujem chránený Trestným zákonom. Vedomostná zložka tu nie je priamo uvedená, avšak s prihliadnutím na formuláciu „chcel“ možno odvodiť, že si páchatel skutočnosti, ktoré chcel zaviniť predstavoval ako možné.¹¹⁹ Samotné konanie musí byť uskutočnené spôsobom, ktorý je uvedený v Trestnom zákone. Pod spôsobom uvedeným v Trestnom zákone možno zaradiť použitie určitých prostriedkov, predmet útoku, spôsobený účinok.¹²⁰ Ako príklad priameho úmyslu možno uviesť trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 155 a 156 Trestného zákona. V niektorých prípadoch zákon

¹¹⁷ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 165

¹¹⁸ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 59

¹¹⁹ ČENTĚŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 29

¹²⁰ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 120

vyžaduje priamy úmysel, pričom je vyjadrený formuláciou „s cieľom.“ Príkladom môže byť branie rukojemníka podľa § 185 Trestného zákona. V súvislosti s priamym úmyslom stojí za zmienku aj úmysel s vopred uváženou pohnútkou. Pod týmto pojmom sa rozumie sformulované rozhodnutie niekoho usmrtiť, pričom takéto rozhodnutie pretrváva po dlhší čas pred usmrtením. Takáto vopred uvážená pohnútku v sebe zahŕňa aj určité plánovanie na spáchanie skutku. Z uvedeného vyplýva, že na spáchanie trestného činu s vopred uváženou pohnútkou nepostačuje emocionálne rozhodnutie.¹²¹

Nepriamy úmysel spočíva v tom, že páchatel' si bol vedomý toho, že svojím konaním môže porušiť alebo ohroziť záujem chránený Trestným zákonom a bol s tým uzrozumený. V prípade nepriameho úmyslu rozlišujeme teóriu možnosti, pravdepodobnosti a objektívnej manifestácie. Teória možnosti pojednáva o tom, že páchatel' predvídal konkrétnu možnosť následku, pričom ju nebral vážne alebo sa mohol spoliehať na to, že takýto následok nenastane.¹²² V právnej teórii možno hovoriť o takzvanej ľahostajnosti, ktorú možno charakterizovať ako úplný nedostatok záujmu a strachu, pričom je páchatel'ovi jedno, či dôjde alebo nedôjde k spôsobeniu následku.¹²³ Napríklad v prípade trestných činov proti životu a zdraviu vo svojich výpovediach páchatelia uvádzajú, že im je jedno, či nastane sledovaný následok alebo nie.¹²⁴ Teória pravdepodobnosti sa vzťahuje na následok, ktorý musí byť v takomto prípade pravdepodobný. Napokon teória objektívnej manifestácie sa zameriava na skutočnosti, ktoré mohli zabrániť vzniku následku.¹²⁵

Rozdiel medzi spomínanými formami úmyslu je primárne v stupni vôľovej zložky, kedy v prípade nepriameho úmyslu ide o kvantitovo-hodnotovo nižšie vyjadrenie.¹²⁶ Následkom toho je to, že vôľová zložka je v prípade nepriameho úmyslu v podobe uzrozumenia. Teda nepôjde o chcenie, ale o určitý vôľový vzťah k spôsobenému

¹²¹ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 44

¹²² IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 167

¹²³ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 66

¹²⁴ Pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 16. 6. 1976 č. R 41/1976

¹²⁵ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 167

¹²⁶ TITTL, J. Úmyselné zavinenie v trestnom práve. Intentional culpability in criminal law. In *Aktuálne otázky trestnej zodpovednosti. 2. elektronická konferencia. 26. - 30. máj 2014*. Bratislava: Eurokódex, 2014, s. 154.

následku.¹²⁷ Čiže páchateľ bude súhlasiť aj s variantom, že následok nenastane.¹²⁸ Takýto následok je trestnoprávne relevantný a je vyjadrený v Trestnom zákone.¹²⁹ Ako príklad uzrozenia možno uviesť zapnutie elektrického prúdu páchateľom s cieľom spôsobiť elektrický šok elektrikárovi, ktorý opravuje lampu. V dôsledku zapnutia elektrického prúdu dôjde k popáleniu rúk. Páchateľ bol uzročený s tým, že taký následok môže nastať.¹³⁰ Ďalej môže ísť o prípad manžela, ktorého cieľom bolo usmrtiť manželku prostredníctvom otráveného jedla. V tomto prípade bol uzročený s tým, že otrávené jedlo budú pravdepodobne konzumovať aj jeho deti.¹³¹

Spoločným znakom priameho a nepriameho úmyslu je predstava páchateľa o porušení chráneného záujmu. Priamy úmysel je závažnejšou formou zavinenia ako nepriamy úmysel.¹³²

2.3 Nedbanlivosť

V rámci vývoja trestného práva možno povedať, že zavinenie z nedbanlivosti (*culpa*) je novšou formou zavinenia ako úmysel. Nedbanlivosť sa prvýkrát začala objavovať v trestných činoch proti životu a zdraviu. Vývinom samotnej spoločnosti sa nedbanlivosť rozšírila aj na ďalšie trestné činy.¹³³ Nedbanlivosť ako taká sa zároveň považuje aj za ľahšiu formu zavinenia, čo má za následok nižšiu trestnú sadzbu z dôvodu absencie vôle spáchať trestný čin.

Pokiaľ ide o chápanie nedbanlivosti v rámci Spojených štátov Amerických, nedbanlivosť sa chápe ako konanie osoby, ktorá ignoruje známe alebo zjavné riziká,

¹²⁷ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, s. 121

¹²⁸ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 63

¹²⁹ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 167

¹³⁰ BALÁŽ, P. *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 95

¹³¹ TITTL, J. Úmyselné zavinenie v trestnom práve. Intentional culpability in criminal law. In *Aktuálne otázky trestnej zodpovednosti. 2. elektronická konferencia. 26. - 30. máj 2014*. Bratislava: Eurokódex, 2014, s. 154.

¹³² BALÁŽ, P. *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 95

¹³³ SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., VANDUCHOVÁ, M. 2009. Systém českého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti. Praha: Novatrix, 2009. str. 304. ISBN 8025440338

prípadne neberie ohľad na život alebo bezpečnosť ostatných.¹³⁴ Poľsko vidí trestnú zodpovednosť pri nedbanlivosti v nedodržaní zásady opatrnosti.¹³⁵ Švédsko zase nedbanlivosť chápe ako konanie páchatel'a, ktorý nerozumel tomu, čoho sa dopustil, pričom si mal uvedomiť, že sa dopúšťa trestného činu.¹³⁶

Pokiaľ ide o slovenské chápanie nedbanlivostného zavinenia, možno skonštatovať, že zákonodarca charakterizuje nedbanlivosť v § 16 Trestného zákona. Trestný zákon ju delí na vedomú nedbanlivosť a nevedomú nedbanlivosť. Pri nedbanlivosti ako takej je nutné zachovanie určitej miery opatrnosti páchatel'om, ktorú možno premietnuť do primeraných dôvodov, na ktoré sa páchatel' pri konaní spoliehal. Možno povedať, že v rámci nedbanlivostných trestných činov neprichádza do úvahy príprava, pokus, účasť, spolupáchateľstvo.¹³⁷ Spolupáchateľstvo je prípustné len v prípadoch úmyselných protiprávných konaní.¹³⁸ Pokiaľ by sa kulpózneho konania dopustilo viacero osôb a spôsobili by jednu škodu, každá z týchto osôb by sa posudzovala ako samostatný páchatel'.¹³⁹ Možno dodať, že na to, aby sa páchatel' dopustil nedbanlivostného trestného činu, musí byť takáto nedbanlivosť priamo uvedená v Trestnom zákone. Spravidla sa jedná o formuláciu „z nedbanlivosti“ alebo „čo aj z nedbanlivosti“. Pokiaľ by takéto vyjadrenie nebolo obsiahnuté v príslušnom trestnom čine, pôjde vždy o úmysel. V prípade formulácie „čo aj z nedbanlivosti“ prichádza do úvahy aj úmysel. Je nutné podotknúť, že môže byť naplnená len jedna z foriem zavinenia, pričom orgány činné v trestnom konaní a súd musia v rozhodnutí uviesť, akou formou sa páchatel' dopustil trestného činu. Také označenie formy má následný vplyv na výšku trestu.¹⁴⁰ V prípade, ak by Trestný zákon neukladal trest prevyšujúci päť rokov, každý takýto nedbanlivostný trestný čin bude mať podobu prečinu.¹⁴¹

¹³⁴ *Criminal Negligence – Definition, Application & Defenses*. Dostupné na internete: <https://www.shouselaw.com/ca/defense/laws/criminal-negligence/>

¹³⁵ ROXIN, C. *Strafrecht, Allgemeiner Teil, Band I, Grundlagen, der Aufbau Der Verbrechenslehre*. 2. vydání. Munchen: 1994. In JELÍNEK J. 2010. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 302

¹³⁶ JAREBORG, N. *Scraps of Penal Theory*. Uppsala: 2002. In JELÍNEK J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 47

¹³⁷ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 68

¹³⁸ Rozsudok Najvyššieho súdu z 22.05.1968, sp. zn. 4 Tz 26/68

¹³⁹ Rozhodnutie Najvyššieho súdu z 2.12.1955, sp. zn. 2 Tz 188/55.

¹⁴⁰ MADLIAK, J., a kol. *Trestné právo hmotné: všeobecná časť*. 2. vydanie. Košice: UPJŠ v Košiciach, 2007, s. 96-97, 153-156

¹⁴¹ Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 09.11.2011, sp. zn. 3 Tdo 36/2011

Aj napriek rozlišovaniu dvoch foriem nedbanlivosti nemožno hovoriť, že jedna z nich je závažnejšia ako druhá, pričom nedbanlivosť je v porovnaní s úmyslom tou ľahšou formou.

2.3.1 Vedomá nedbanlivosť (culpa lata/culpa luxuria)

Vedomú nedbanlivosť možno charakterizovať ako konanie, pri ktorom páchateľ **vedel**, že svojím konaním môže porušiť alebo ohroziť záujem chránený zákonom, pričom sa **bez primeraných dôvodov spoliehal**, že k takému niečomu nedôjde.¹⁴² Z uvedeného vyplýva, že páchateľ vie, že svojím konaním môže spôsobiť určitý následok, avšak sa spolieha na to, že takýto následok nespôsobí.¹⁴³ Možno hovoriť o zápornej vôli k spôsobeniu následku významného pre trestné právo, ako aj absencií kladnej vôle k spôsobeniu následku.¹⁴⁴ Na to, aby bol páchateľ trestne zodpovedný z vedomej nedbanlivosti, nepostačuje len jeho vedomosť o jeho konaní a možnom spôsobení následku. Na vedomú nedbanlivosť je potrebné aj zisťovať skutočnosti, z ktorých možno odvodiť, že sa bez primeraných dôvodov spoliehal na nespôsobenie následku.¹⁴⁵ Vedomá nedbanlivosť počíta s tým, že páchateľ vie, čo môže spôsobiť, ale taký následok spôsobiť nechce a ani s tým nie je uzročený. Takéto spoliehanie páchateľa môže byť pretavené do opatrnosti.¹⁴⁶ Takáto opatrnosť je posudzovaná na základe súhrnu objektívnych a subjektívnych kritérií.¹⁴⁷ Primeranosť jednotlivých dôvodov sa posudzuje podľa toho, ako sa javili samotnému páchateľovi, aké boli jeho skúsenosti a vedomosti.¹⁴⁸ Popri primeranosti dôvodov je nutné posudzovať aj mieru pravdepodobnosti spôsobenia následku a taktiež aj stupeň neopatrnosti, ktorý závisí aj od rozsahu porušenia povinnosti zachovať určitú opatrnosť. Tým, že sa páchateľ spoliehal na to, že následok nenastane,

¹⁴² Pozri § 16 písm. a) Trestného zákona v znení neskorších predpisov

¹⁴³ KORGÓ, D. a kol. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012, s. 64

¹⁴⁴ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 67

¹⁴⁵ Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 1. júla 1965, Tz 38/65

¹⁴⁶ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 171

¹⁴⁷ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 70

¹⁴⁸ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 23.01.2019, sp. zn. 3Asan/9/2018

dochádza k vylúčeniu zámeru spôsobiť takýto následok. Taktiež to môže naznačovať, že páchatel' zle vyhodnotil možnosť zabránenia vzniku následku. Z toho dôvodu dochádza k vzniku trestnej zodpovednosti.¹⁴⁹ Ak by sa však páchatel' spoliehal na náhodu, nepôjde o vedomú nedbanlivosť, ale o nepriamy úmysel, nakoľko bol uzrozumený s následkom.¹⁵⁰ Ak by však potencionálny páchatel' dodržal určitú mieru opatrnosti a aj napriek tomu by došlo k ohrozeniu alebo porušeniu záujmu chráneného Trestným zákonom, s prihliadnutím na objektívne a subjektívne kritériá by nemusel byť trestné zodpovedný. Ako príklad možno uviesť vodiča, ktorý si bol vyzdvihnúť motorové vozidlo zo servisu, pričom v servise došlo k oprave nefunkčných brzd. Takýto vodič následne spôsobí nehodu z dôvodu, že mu vozidlo nereagovalo na stlačenie brzdového pedálu.¹⁵¹ Ako všeobecný príklad vedomej nedbanlivosti možno uviesť prekročenie maximálne povolenej rýchlosti, v dôsledku ktorej je spôsobená smrť chodca, pričom páchatel' prejavil vôľu prekročiť rýchlosť, avšak svojím konaním nechcel niekoho usmrtiť.

2.3.2 Nevedomá nedbanlivosť (culpa levis/culpa negligentia)

Nevedomá nedbanlivosť je upravená v § 16 písm. b) Trestného zákona. Spočíva v konaní, kedy páchatel' **nevedel**, že páchatel' svojím konaním môže spôsobiť ohrozenie alebo porušenie záujmu, pričom vzhľadom na jeho osobné pomery a okolnosti to **vedieť mal a mohol**. Z uvedeného vyplýva absencia predstavy páchatel'a o spôsobenom následku.¹⁵² Teda páchatel' si vôbec neuvedomoval, že môže spôsobiť následok, ktorý je zakázaný Trestným zákonom, pričom to vedieť mal a mohol.¹⁵³ V prípade nevedomej nedbanlivosti je miera opatrnosti páchatel'a premietnutá vo forme predvídateľnosti.¹⁵⁴ Tá

¹⁴⁹ BURDA, E. a kol. *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár - I. diel*. Praha: Nakladateľstvo C. H. Beck, 2010, s. 122

¹⁵⁰ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 171

¹⁵¹ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 70

¹⁵² IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 172

¹⁵³ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 70

¹⁵⁴ KORGO, D. a kol. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012, s.

je pretavená vo formulácii „vedieť mal a mohol“. Z uvedeného vyplýva absencia vedomostnej zložky páchatel'a, pretože sa vôbec nezaoberal možnosťou spôsobenia následku.¹⁵⁵ Predvídateľnosť je dôležitá z hľadiska posudzovania trestnej zodpovednosti, nakoľko v prípade nevedomej nedbanlivosti sa na vznik trestnej zodpovednosti požaduje naplnenie povinnosti a možnosti predvídať ohrozenie alebo porušenie záujmu. V prípade absencie jednej z nich by osoba nemusela byť trestne zodpovedná. Vychádza to aj z posudzovania objektívnych a subjektívnych kritérií. Ako príklad možno uviesť dopravnú nehodu, kedy vodič prehliadne dopravné značenie „daj prednosť v jazde“ a v dôsledku toho dôjde k spôsobeniu smrti inej osoby. Išlo by o prípad nevedomej nedbanlivosti, nakoľko vodič **mal** ovládať pravidlá cestnej premávky a **mohol** si všimnúť dopravné značenie. Ak by však takáto značka chýbala z dôvodu toho, že ju niekto odcudzil, absentovala by zložka **vedieť mohol**.¹⁵⁶ Z takéhoto dôvodu by čin bol nezavinенý.¹⁵⁷ Ďalším príkladom môže byť prepracovaný lekár, ktorý stanovil nesprávnu liečbu, ktorá by mala za následok smrť pacienta. Ten by nemusel byť s prihliadnutím na kritériá trestne zodpovedný, pretože prepracovanosť bola z dôvodu podieľania sa na odstraňovaní následkov prírodnej katastrofy a z dôvodu nedostatku lekárov. Ak by však išlo o prípad, kedy nebol prepracovaný a aj napriek tomu zvolil zlú liečbu, smrť pacienta predvídať mal a mohol. Z toho dôvodu by sa dopustil trestného činu formou nevedomej nedbanlivosti.¹⁵⁸

¹⁵⁵ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 71

¹⁵⁶ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, s. 173

¹⁵⁷ Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 17. 3. 1986, sp. zn. 4 Tz 9/86

¹⁵⁸ KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, s. 71

3 Nedbanlivostné trestné činy

3.1 Trestné činy proti životu a zdraviu

Jedným z najdôležitejších osobnostných práv človeka je **právo na život**. Nikto nesmie byť nespravodlivo pozbavený na živote a nikomu nemôže byť nespravodlivo spôsobená ujma na zdraví. Právo na život je garantované ako na medzinárodnej úrovni, tak aj na vnútroštátnej. V rámci medzinárodnej úrovne stojí za zmienku Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý zakotvil ochranu ľudského života. Okrem toho možno spomenúť Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach prijatý Valným zhromaždením v roku 1966. Valné zhromaždenie sa uznieslo na tom, že každá ľudská bytosť má mať právo na život.¹⁵⁹ Okrem medzinárodnej právnej úpravy považujeme za nutné spomenúť Ústavu SR ako základný zákon štátu. Ústava v článku 15 upravuje právo na život, pričom ochranu na ľudský život poskytuje už aj pred narodením. Zároveň pojednáva o zákaze pozbavenia života a trestu smrti.¹⁶⁰

Vzhľadom na to, že život a zdravie sa z hľadiska závažnosti považuje za najdôležitejší chránený záujem, zákonodarca zakotvil trestné činy proti životu a zdraviu do prvej hlavy osobitnej časti Trestného zákona. Trestné činy proti životu a zdraviu sa následne delia na tri diely, pričom prvé dva sú poruchové a tretí je ohrozovací. Jedná sa o trestné činy proti životu, trestné činy proti zdraviu, a následne trestné činy ohrozujúce život alebo zdravie, ktoré z týchto troch obsahujú najviac nedbanlivostných trestných činov.

3.1.1 Trestné činy proti životu

Ako už bolo spomenuté, ľudský život je najvýznamnejším chráneným záujmom (objekt), preto je postavený na priečku jednotlivých hláv osobitnej časti. Z toho dôvodu je v tomto diely predmetom útoku živý človek. Teda jedinec, ktorý sa narodil ako živá

¹⁵⁹ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 9

¹⁶⁰ Pozri čl. 15 Ústavy SR

osoba, prirodzeným pôrodným procesom, prípadne operatívnym lekárskeým zákrokom.¹⁶¹ Takáto ochrana života sa poskytuje aj osobám, ktoré sú nevyhľaditeľne smrteľne choré alebo smrteľne zranené. Osobitné postavenie má ľudský život novonarodeného dieťaťa.¹⁶² S prihliadnutím na objektívnu stránku možno povedať, že takejto osobe môže byť konaním alebo opomenutím konania spôsobená smrť alebo usmrtenie, pričom takéhoto konania sa môže dopustiť fyzická osoba.¹⁶³ Smrť možno chápať ako cerebrálnu smrť - teda biologickú smrť mozgu.¹⁶⁴ V rámci prvého dielu prvej hlavy možno povedať, že okrem usmrtenia sa tu nachádza právna úprava trestného činu úkladnej vraždy, vraždy, vraždy novonarodeného dieťaťa matkou, zabitie, nedovolené prerušenie tehotenstva, účasť na samovraždy. Pokiaľ ide o zavinenie, tak v prípade prvého dielu prvej hlavy prevyšuje úmysel, avšak v prípade usmrtenia prichádza do úvahy jedine nedbanlivosť.¹⁶⁵

Usmrtenie

Prvým nedbanlivostným trestným činom z hľadiska výkladu je usmrtenie. Ten sa nachádza v prvom diely prvej hlavy osobitnej časti Trestného zákona (Trestné činy proti životu).

Usmrtenie je upravené v § 149 Trestného zákona. Ide o jediný nedbanlivostný trestný čin, ktorý je upravený v prvom diely prvej hlavy Trestného zákona, ktorého následkom je smrť človeka. Z hľadiska druhu trestného činu sa jedná o prečin.¹⁶⁶ Pokiaľ ide o objekt trestného činu usmrtenia, tak možno povedať, že ním je ľudský život. V spojitosti objektu je hmotným predmetom útoku telo človeka.¹⁶⁷ K spáchaniu trestného činu usmrtenia môže dôjsť viacerými spôsobmi. Trestný zákon rozlišuje tri objektívne stránky. V prípade prvej objektívnej stránky dochádza k spôsobeniu smrti nedbanlivostným konaním páchatel'a. V druhom prípade dochádza k usmrteniu dvoch alebo viacerých osôb hrubým porušením predpisov o bezpečnosti práce, dopravy, prípadne hygienických predpisov. Tretí prípad pojednáva o spôsobení smrti páchatel'om v súvislosti s jeho zamestnaním,

¹⁶¹ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 11

¹⁶² Pozri § 146 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

¹⁶³ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 43

¹⁶⁴ Pozri § 142 ods. 2 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

¹⁶⁵ BALÁŽ, P. *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 207

¹⁶⁶ ČENTĚŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 299

¹⁶⁷ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 18

postavením, povolaním, funkciou alebo ako vodičom dopravného prostriedku. V treťom prípade sa páchatel' takéhoto trestného činu dopustí v stave vylučujúcom vykonávať takúto činnosť, pričom si takýto stav navodil návykovými látkami a v dôsledku toho spôsobil smrť.¹⁶⁸ Takéto privodenie môže byť aj úmyselným konaním, pričom následok spôsobil z nedbanlivosti.¹⁶⁹ Subjektom trestného činu usmrtenia je ktorákolvek trestne zodpovedná osoba, teda všeobecný subjekt. Avšak v prípade trestného činu usmrtenia v súvislosti so zamestnaním, povolaním, postavením, funkciou alebo ako vodič dopravného prostriedku, kedy páchatel' spôsobí smrť v stave vylučujúcom spôsobilosť vykonávať činnosť, pôjde o špeciálny subjekt.¹⁷⁰ Zároveň je takéto konanie nutné odlíšiť od trestného činu ohrozenia pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 Trestného zákona. V prípade ohrozenia pod vplyvom návykovej látky dochádza k ohrozeniu života alebo zdravia, nie však k usmrteniu.

Za rok 2022 bolo súdených 124 osôb za trestný čin usmrtenia, pričom odsúdených bolo 112 osôb. Z uvedených 112 osôb bolo 13 žien a 1 mladistvý. S prihliadnutím na uloženie trestov bol najčastejšie uložený trest zákazu činnosti, a to v 81 prípadoch. Okrem toho bolo evidovaných 78 podmienených trestov odňatia slobody. Zároveň došlo aj k uloženiu ochranných opatrení, a to v 3 prípadoch.¹⁷¹

V prípade komparácie trestného činu usmrtenia s trestným činom vraždy a s trestným činom zabitia možno povedať, že sa líšia vo forme zavinenia, ktoré sa vzťahuje na konanie a následok. Trestný čin vraždy vyžaduje úmysel, a zabitie spočíva v úmyselnom ublížení na zdraví, v dôsledku čoho dochádza k spôsobeniu smrti nedbanlivostným spôsobom.¹⁷² Čiastočné odlíšenie je viditeľné aj v prípade objektívnej stránky.¹⁷³

V komparácii slovenskej právnej úpravy s českou, môžeme povedať, že sa jedná o obdobnú právnu úpravu.¹⁷⁴

¹⁶⁸ Pozri § 149 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

¹⁶⁹ Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 26.05.2009, sp. zn. R 43/2009

¹⁷⁰ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 19

¹⁷¹ *Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2022*. Bratislava, 2023, s. 67. Dostupné na internete: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-prehľad-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2022/>

¹⁷² Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 20.07.2017, sp. zn. 5 Tdo 34/2017

¹⁷³ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 19

¹⁷⁴ Pozri § 143 Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

3.1.2 Trestné činy proti zdraviu

Druhý diel prvej hlavy upravuje trestné činy proti zdraviu. Zdravie je ďalším významným záujmom človeka, ktorému Trestný zákon poskytuje ochranu. Teda objektom v prípade trestných činov proti zdraviu je ľudské zdravie, a predmetom útoku je živé alebo mŕtve telo človeka. Ľudské zdravie možno chápať ako normálne duševné, ale aj telesné fungovanie organizmu človeka.¹⁷⁵ Okrem ublíženia na zdraví sa v tomto diely nachádza trestný čin neoprávneného odoberania orgánov, tkanív a buniek a nezákonná sterilizácia podľa § 159 Trestného zákona.

Z hľadiska výkladu pojmov je nutné odlíšenie ublíženia na zdraví od ujmy na zdraví a od ťažkej ujmy na zdraví. Ujmou na zdraví sa podľa § 123 ods. 1 Trestného zákona rozumie akékoľvek poškodenie zdravia inej osoby. Spravidla ide o ľahšiu formu ako ublíženie na zdraví. Ublížením na zdraví sa naopak podľa § 123 ods. 2 Trestného zákona rozumie také poškodenie zdravia, ktoré si objektívne vyžiadalo určité lekárske vyšetrenie, pričom počas takéhoto vyšetrenia bol nie na krátky čas sťažený spôsob života. Okrem ujmy na zdraví a ublíženiu na zdraví právna úprava rozlišuje aj ťažkú ujmu na zdraví. V zmysle § 123 ods. 3 Trestného zákona sa ťažkou ujmou na zdraví rozumie zmrzačenie, strata alebo podstatné zníženie pracovnej spôsobilosti, ochromenie údu, strata alebo podstatné oslabenie funkcie zmyslového ústrojenstva, poškodenie dôležitého orgánu, zohyzdenie, vyvolanie potratu alebo usmrtenie plodu, mučivé útrapy, porucha zdravia trvajúca dlhší čas.¹⁷⁶ Zmrzačením sa rozumie vyvolanie stavu, v dôsledku ktorého osoba stratila schopnosť užívať v plnej miere svoje telo, pričom došlo k porušeniu výkonnosti pohybového ústrojenstva.¹⁷⁷ Takéto porušenie sa chápe ako trvalý chorobný stav, ktorý je charakteristický tvarovou alebo funkčnou zmenou tela, stratou končatín alebo stratou ich podstatných častí. Strata alebo podstatné zníženie pracovnej spôsobilosti sa chápe ako určitý trvalý chorobný stav, prípadne strata časti tela, ktorá je spojená so stratou alebo s podstatným znížením pracovnej schopnosti poškodeného. Ochromením údu sa chápe trvalá nespôsobilosť, prípadne značne znížená

¹⁷⁵ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 61

¹⁷⁶ Pozri § 123 ods. 3 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

¹⁷⁷ Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR z 18.12.1989, sp. zn. 1 Tz 45/89

schopnosť hýbať hornou alebo dolnou končatinou.¹⁷⁸ Končatina je v takomto prípade zachovaná, avšak dochádza k jej ochrnutiu.¹⁷⁹ Pod stratou alebo podstatným oslabením funkcie zmyslového ústrojenstva možno chápať stratu alebo podstatné oslabenie zraku, sluchu, čuchu alebo hmatu. Pokiaľ ide o poškodenie dôležitého orgánu, ním sa rozumie poškodenie telesného orgánu, v dôsledku čoho vzniká nebezpečenstvo pre život, prípadne inak závažne dlhšie trvajúci stav zodpovedajúci ťažkej ujme na zdraví. Ako príklad možno uviesť poškodenie mozgu, srdca alebo ľadvín.¹⁸⁰ V prípade zohyzenia ide o trvalú zmenu tela, ktorá mení vzhľad poškodeného, v dôsledku čoho môže v spoločnosti môže vyvolávať odpor (napr. jazvy, deformácia nosa a pod.).¹⁸¹ Okrem zohyzenia rozlišujeme vyvolanie potratu alebo usmrteniu plodu, ktorého následkom je skoršie prerušenie tehotenstva.¹⁸² Mučivé útrapy sú konania, ktoré spočívajú vo vystupňovaných alebo predlžovaných telesných alebo duševných bolesti. Vyznačujú sa tým, že sú na hranici znesiteľnosti. Ako príklad možno uviesť sypanie soli do rany.¹⁸³ Poslednou ťažkou ujmov na zdraví je porucha zdravia trvajúca po dlhší čas. Podľa § 123 ods. 4 Trestného zákona ide o poruchu charakteristickú liečením alebo pracovnou neschopnosťou trvajúcou najmenej štyridsaťdva kalendárnych dní, počas ktorých má poškodený závažne ovplyvnený obvyklý spôsob života.¹⁸⁴

V prípade objektívnej stránky môže dôjsť k úmyselnému spôsobeniu ťažkej ujmy na zdraví, úmyselnému ublíženiu na zdraví, nedbanlivostnému ublíženiu na zdraví a napokon k spôsobeniu ťažkej ujmy na zdraví nedbanlivostným spôsobom.¹⁸⁵ Ak by však došlo k spôsobeniu ťažkej ujmy na zdraví na osobe, ktorá na takéto konanie dala súhlas, nepôjde o okolnosť vylučujúcu protiprávnosť činu podľa § 29 Trestného zákona

¹⁷⁸ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 63

¹⁷⁹ *Ochromenie údu* [online]. slov-lex.sk, [2020-09-02]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-2-koncepty-137>

¹⁸⁰ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 24

¹⁸¹ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 64

¹⁸² *Vyvolanie potratu* [online]. slov-lex.sk, [2020-09-03]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-2-koncepty-140>

¹⁸³ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 65

¹⁸⁴ Pozri § 123 ods. 4 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

¹⁸⁵ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 62

(súhlas poškodeného). Takéto konanie by sa posudzovalo ako trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 155 Trestného zákona.¹⁸⁶

Pokiaľ by sme sa pozreli na subjekt, tak v druhom diely prvej hlavy je všeobecný subjekt. V prípade subjektívnej stránky prichádza do úvahy úmysel, ale aj nedbanlivosť.¹⁸⁷

Ublíženie na zdraví

Ublíženie na zdraví je trestným činom, ktorý sa nachádza v druhom diely prvej hlavy osobitnej časti Trestného zákona. S prihliadnutím na jednotlivé ustanovenia možno povedať, že sa medzi sebou náramne nelíšia. Mení sa len forma zavinenia a kvalita účinku spôsobeného konaním páchatel'a. V prípade spôsobenia smrti prichádza do úvahy trestný čin zabitia.¹⁸⁸

Nedbanlivostné ublíženie na zdraví je ustanovené v § 157 a 158 Trestného zákona. V obdivoch prípadoch sa jedná o prečin.¹⁸⁹ V prípade § 157 Trestného zákona ide o nedbanlivostné spôsobenie ťažkej ujmy na zdraví. Pokiaľ ide o § 158 Trestného zákona, tak ten upravuje ublíženie na zdraví s prihliadnutím na porušenie dôležitej povinnosti, ktorá páchatel'ovi vyplýva z jeho zamestnania, povolania, postavenia, funkcie. Ďalej môže dôjsť k porušeniu povinnosti, ktorá mu bola uložená zákonom. Z hľadiska subjektu môže byť páchatel'om ktokoľvek (všeobecný subjekt) s výnimkou § 158 Trestného zákona (špeciálny subjekt). Pre jednotlivé formy ublíženia na zdraví je charakteristická aj závažnosť. Aj napriek tomu, že podľa § 157 Trestného zákona páchatel' spôsobí ťažkú ujmu na zdraví nedbanlivostným konaním, trestný postih bude nižší, ako v prípade § 155 Trestného zákona, kedy by sa takéhoto konania dopustil úmyselným konaním.¹⁹⁰ Zároveň považujeme za nutné dodať, že ak by došlo k nedbanlivostnému ublíženiu na zdraví nevypočítateľným a neodvratiteľným konaním poškodeného, nepôjde o trestný čin,

¹⁸⁶ ČENTÉŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 310

¹⁸⁷ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, s. 23

¹⁸⁸ KOLEKTÍV AUTOROV. *TRESTNÝ ZÁKON s komentárom a judikatúrou platný od 1. marca 2021*. Bratislava: Nová práca, 2021, s. 277

¹⁸⁹ ČENTÉŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 315-316

¹⁹⁰ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 25

nakolko by v takomto prípade pochybil poškodený. Napríklad, ak by na cestu vstúpil v situácii, kedy by chodci mali na semafore červenú a autá zelenú.¹⁹¹

Pokiaľ ide o § 157 Trestného zákona, tak v roku 2022 došlo k súdeniu 485 osôb, z toho 438 bolo odsúdených. Žien bolo 58, pričom v prípade mladistvých boli evidovaní len dvaja. Ako v prípade usmrtenia, tak aj v prípade ublíženia na zdraví bol najčastejšie uložený trestom trest zákazu činnosti, a to v 327 prípadoch. S prihliadnutím na § 158 Trestného zákona bolo súdených menej osôb, a to 298, pričom odsúdených bolo 278. Opätovne sa najčastejšie ukladal trest zákazu činnosti. Jednalo sa o 196 prípadov.¹⁹²

V prípade komparácie s českou právnou úpravou je právna úprava obdobná. Avšak je nutné dodať, že česká právna úprava má navyše ublíženie na zdraví z takzvanej ospravedlniteľnej pohnútky. Jedná sa o ublíženie na zdraví alebo spôsobenie ťažkej ujmy na zdraví v silnom rozrušení. Takéto rozrušenie môže byť vyvolané strachom alebo napríklad zmätkom.¹⁹³ Ako príklad možno uviesť bodnutie podnapitého poškodeného pod vplyvom strachu a silného rozrušenia.

3.1.3 Trestné činy ohrozujúce život alebo zdravie

Tretí diel spravidla upravuje ohrozujúce trestné činy s výnimkou poškodenia zdravia, ktorý sa vyznačuje tým, že je poruchový trestný čin. Jedná sa o trestné činy, ktorých jediným objektom je ohrozenie života alebo zdravia. Teda na naplnenie skutkovej podstaty postačuje ohrozenie. Ak by nastal poruchový následok, išlo by o okolnosť podmieňujúcu použitie vyššej trestnej sadzby. V prípade objektívnej stránky ide o konanie, ktorým sa ohrozí život alebo zdravie. S prihliadnutím na subjekt možno povedať, že je spravidla všeobecný s výnimkou trestného činu neposkytnutia pomoci podľa § 177 ods. 2 Trestného zákona, pri ktorom sa vyžaduje špeciálny subjekt. Okrem toho rozlišujeme aj konkrétny subjekt v ustanovení § 178 Trestného zákona. Pokiaľ by

¹⁹¹ BURDA, E. a kol.. *Trestný zákon. Osobitná časť. Komentár - II. diel.* Praha: Vydavateľstvo: C. H. Beck, 2011, s. 141

¹⁹² *Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2022.* Bratislava, 2023, s. 67. Dostupné na internete: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-prehľad-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2022/>

¹⁹³ Pozri § 146a Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

sme sa pozreli na subjektívnu stránku, tak možno povedať, že sa tu nachádza úmysel, ale aj nedbanlivosť.¹⁹⁴

Poškodenie zdravia

Poškodenie zdravia je trestným činom nachádzajúcim sa v treťom diely prvej hlavy osobitnej časti Trestného zákona. Už na začiatok je potrebné dodať, že účelom tohto trestného činu nie je zakázať, ale ani povoliť ľudové liečiteľstvo, alternatívnu medicínu a podobne.¹⁹⁵ Právo na život je právo každého a je len na ňom, ako o svojom živote bude rozhodovať.¹⁹⁶

Poškodenie zdravia je upravené v § 162 Trestného zákona. Konanie (objektívna stránka) spočíva vo vykonávaní úkonov zdravotnej starostlivosti bez predpísanej odbornej spôsobilosti zdravotníckeho alebo iného odborného pracovníka, neodborným vyšetrovacím alebo liečebným úkonom, nesprávnou indikáciou liekov, liečiv, prípadne iných zdravotníckych pomôcok. Takýmito úkonmi páchatel' môže bezprostredne ohroziť život inej osoby, alebo jej ublížiť na zdraví. Okrem toho môže liečebným úkonom bez súhlasu alebo nesprávnou indikáciou liekov, liečiv, prípadne iných zdravotníckych pomôcok ohroziť zdravie inej osoby.¹⁹⁷ V prvom a treťom prípade ide o ohrozovací trestný čin, a v druhom prípade ide o poruchový trestný čin.¹⁹⁸ Ak by sme sa zamerali na vykonávanie už spomínaného liečiteľstva, nepôjde o trestný čin poškodenia zdravia. O trestný čin by išlo iba v prípade, ak by sa páchatel' dopustil objektívnej stránky tohto trestného činu. Z hľadiska subjektu sa uvedeného trestného činu môže dopustiť ktokoľvek (všeobecný subjekt). Pokiaľ ide o subjektívnu stránku, tak do úvahy prichádza úmysel, ako aj nedbanlivosť.¹⁹⁹

Samotná predpísaná odborná spôsobilosť zdravotníckeho alebo iného odborného pracovníka vyplýva z nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 296/2010 Z. z. Okrem tejto právnej úpravy existuje aj zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej

¹⁹⁴ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 29

¹⁹⁵ KOLEKTÍV AUTOROV. *TRESTNÝ ZÁKON s komentárom a judikatúrou platný od 1. marca 2021*. Bratislava: Nová práca. 2021, s. 289

¹⁹⁶ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 32

¹⁹⁷ Pozri § 162 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

¹⁹⁸ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 34

¹⁹⁹ BALÁŽ, P. *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 218

starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý upravuje podmienky poskytovania zdravotnej starostlivosti a služieb súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti.²⁰⁰

Český Trestný zákon neobsahuje právnu úpravu trestného činu poškodenia zdravia.

Šírenie nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby

Samotný trestný čin spočíva v konaní (objektívna stránka) páchatel'a, ktorý spôsobí alebo zvýši nebezpečenstvo zavlečenia alebo rozšírenia takejto choroby.²⁰¹ V prípade nedbanlivostného konania ide výlučne o prečin.²⁰² S prihliadnutím na samotné konanie je nutné rozobrať si jednotlivé pojmy. Pokiaľ ide o nebezpečne nákazlivú ľudskú chorobu, možno povedať, že v zmysle vyhlášky č. 105/1987 Zb., ktorými sa určujú nákazlivé choroby v zmysle Trestného zákona, ide napríklad o besnotu, salmonelózu, tetanus, záškrt, mor a podobne. Ako už bolo spomenuté, páchatel' svojím konaním môže spôsobiť, prípadne zvýšiť nebezpečenstvo zavlečenia alebo rozšírenia. Zavlečením sa chápe vyvolanie nebezpečenstva nákazy v miestach, kde sa taká choroba nevyskytuje. Rozšírenie možno chápať ako zvýšenie nebezpečenstva v miestach, kde sa už choroba vyskytuje.²⁰³ V prípade subjektu možno hovoriť o všeobecnom subjekte, ktorý si neplnil zákonné povinnosti alebo nedodržiaval protiepidemické opatrenia.²⁰⁴ Páchatel' sa takéhoto konania môže dopustiť podľa § 163 Trestného zákona úmyselne a podľa § 164 nedbanlivostne.²⁰⁵

Česká právna úprava je v tomto prípade obdobná.²⁰⁶

Ohrozovanie vírusom ľudskej imunodeficiencie

Jedná sa o ďalší ohrozovací trestný čin, ktorý chráni zdravie človeka pred vírusom, ktorý spôsobuje bezmocnosť.²⁰⁷ Rozdiel medzi týmto trestným činom a trestným činom

²⁰⁰ Pozri § 1 Zákona č. 578/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov

²⁰¹ Pozri § 163-164 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁰² ČENTĚŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 331

²⁰³ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 78

²⁰⁴ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 35

²⁰⁵ Pozri § 163-164 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁰⁶ Pozri § 152-153 Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

²⁰⁷ BALÁŽ, P. *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 219

šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby spočíva jednak v konaní páchatel'a a taktiež v druhu ochorenia. Objektívnu stránku tohto trestného činu je podľa § 165 a 166 Trestného zákona konanie páchatel' vydá iného nebezpečenstvu nákazy vírusom ľudskej imunodeficiencie.²⁰⁸ Takouto nákazou dochádza k poruche imunitného systému, čo sa následne prejavuje v strate alebo znížení imunitných mechanizmov. Takýmto vírusom môže byť HIV, ktorého výsledkom prenosu je ochorenie AIDS.²⁰⁹ Páchatel' (všeobecný) sa takéhoto konania môže dopustiť úmyselným alebo nedbanlivostným konaním.²¹⁰

Ohrozovanie vírusom ľudskej imunodeficiencie absentuje v prípade českej právnej úpravy.

Ohrozovanie pohlavnou chorobou

Trestný čin ohrozovania pohlavnou chorobou je upravený v § 167 Trestného zákona, pričom objektívna stránka spočíva vo vydaní nebezpečenstva vzniku pohlavnej nákazy. Takáto nákaza môže byť vo forme kvapavky alebo syfilisu.²¹¹ Ďalej môže ísť napríklad mäkký vred, trichomoniázu.²¹² V prípade trestného činu ohrozovania pohlavnou chorobou nie je nutné udržanie protiprávneho stavu. Postačuje vznik pohlavnej choroby poškodeného, ktorý vzniká pohlavným stykom.²¹³ Pohlavný styk s viacerými osobami by mal za následok vznik pokračovacieho trestného činu.²¹⁴ Páchatel' sa takéhoto trestného činu môže dopustiť konaním vo forme úmyslu, ale postačuje aj nedbanlivosť.²¹⁵

V prípade českej právnej úpravy je tento trestný čin upravený v § 155 zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov.

²⁰⁸ Pozri § 165-166 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁰⁹ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 79

²¹⁰ BALÁŽ, P: *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 219

²¹¹ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 37

²¹² IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 79

²¹³ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 37

²¹⁴ Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 11.07.2012, sp. zn. 7 Tdo 817/2012

²¹⁵ Pozri § 167 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

Ohrozovanie zdravia závadnými potravinami a inými predmetmi

Primárnym objektom v prípade tohto trestného činu je ochrana zdravia pred možným ohrozením potravinami alebo inými predmetmi, ktoré, ak sú použité na obvyklý účel by boli nebezpečné pre ľudské zdravie. Trestný čin je upravený v § 168 a 169 Trestného zákona a spočíva v predaji, výrobe, zadovážení potravín pre seba alebo iných, prípadne iných predmetov, ktorých požitie alebo použitie je nebezpečné pre zdravie človeka.²¹⁶ Predaj sa môže chápať ako prechovávanie potravín alebo iných predmetov na obchodné účely.²¹⁷ Výroba môže byť priemyselná a remeselná.²¹⁸ Potravinu možno chápať ako látku alebo výrobok spracovaný na ľudskú potrebu ako napríklad jedlo, nápoje.²¹⁹ V zmysle zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách sa rozlišuje aj potravina neznámeho pôvodu. Podľa § 2 písm. a) ide o potravinu, pri ktorej sa dokladom nedá preukázať prevádzkovateľa podniku alebo krajina pôvodu.²²⁰ Iné predmety možno chápať ako veci priamo alebo nepriamo slúžiace na osobné potreby.²²¹ Trestný zákon pripúšťa úmyselné, ale aj nedbanlivostné zavinenie.

Česká právna úprava je obdobná ako tá slovenská.²²²

Ohrozovanie zdravia nepovolenými liečivami, zdravotníckymi pomôckami a potrebami

Trestný zákon týmto trestným činom poskytuje ochranu ľudského zdravia pred nepovolenými liekmi, ktoré neboli zaradené do liekopisu, prípadne ešte neboli povolené alebo už došlo k ich zákazu.²²³ Páchateľ sa v zmysle § 170 Trestného zákona dopustí takéhoto trestného činu konaním, ktoré má za následok zvýšenie alebo spôsobenie nebezpečenstva, ktoré ohrozí zdravie iných ľudí. Takéhoto konania sa môže dopustiť tým, že bude s liekmi, liečivami, prípadne so zdravotníckymi pomôckami zaobchádzať neoprávnene alebo bude vykonávať klinické skúšanie liekov, liečiv, pomôcok, pričom takéto skúšanie by bolo v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom. Pokiaľ

²¹⁶ Pozri § 168-169 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²¹⁷ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 38

²¹⁸ BALÁŽ, P: *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 220

²¹⁹ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 38

²²⁰ Pozri § 2 ods. 1 písm. a) Zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov

²²¹ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 80

²²² Pozri § 157 Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

²²³ BALÁŽ, P: *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 220

ide o výklad pojmov, možno povedať, že v slovenskom právnom poriadku existuje zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon lieky definuje ako určité liečivo, zmes liečiv a pomocných látok upravených technologickým procesom do určitej liekovej formy s určením na ochranu pred chorobami. Liečivo ako také možno chápať ako chemicky jednotná, nejednotná látka, ktorá má ľudský, rastlinný, živočíšny alebo chemický pôvod, pričom je nositeľom biologického účinku, ktorý je využiteľný na ochranu pred chorobami. Služi na diagnostiku chorôb, liečby chorôb, prípadne na ovplyvňovanie fyziologických funkcií. Zdravotnícka pomôcka sa chápe ako určitý nástroj, ktorý sa používa na diagnostické, preventívne alebo monitorovacie účely.²²⁴ Trestný čin môže byť spáchaný špeciálnym subjektom (napríklad lekár), ako aj všeobecným subjektom s tým, že sa ho môže dopustiť úmyselne, ale aj nedbanlivostne.²²⁵

Český Trestný zákon takéto protiprávne konanie upravuje len vo forme výroby, držania, nakladania liečiv, prípadne iných látok, ktoré ovplyvňujú úžitkovosť hospodárskych zvierat. Takýto trestný čin je upravený vo ôsmej hlave, teda v trestných činoch proti životnému prostrediu.²²⁶

3.2 Trestné činy proti rodine a mládeži

Už zo samotného názvu tretej hlavy osobitnej časti Trestného zákona možno povedať, že Trestný zákon zabezpečuje ochranu rodinám a mládeži. Vzťah ako taký medzi manželmi, rodičmi, deťmi je upravený zákonom č. 36/2005 Z. z. o rodine a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon o rodine“). Úlohou Trestného zákona je poskytnúť ochranu takýmto vzťahom.²²⁷ Primárnym druhovým objektom v prípade týchto trestných činov je ochrana rodinných vzťahov, ako aj riadny telesný, ale aj psychický rozvoj a zabezpečená výchova mládeže. Objektívna stránka je vyjadrená vo forme

²²⁴ Pozri § 2 ods. 7; § 2 ods. 5; § 143k ods. 1 Zákona č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov

²²⁵ BALÁŽ, P.: *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 221

²²⁶ Pozri § 305 Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

²²⁷ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 106

protiprávneho konania páchatel'a, ktorým hrubo porušuje zákonné povinnosti v rodinných vzťahoch.²²⁸ Z hľadiska subjektu sa týchto trestných činov môže dopustiť ktokoľvek, pričom pri niektorých musí spĺňať podmienky, ktoré ustanovuje príslušná skutková podstata. Subjektívna stránka je vo forme úmyselného zavinenia s výnimkou trestného činu zanedbania povinnej výživy a trestného činu ohrozovania mravnej výchovy mládeže, pri ktorých prichádza do úvahy aj nedbanlivosť.²²⁹

Zanedbanie povinnej výživy

Trestný čin zanedbania povinnej výživy upravený v § 207 Trestného zákona spočíva v konaní páchatel'a, ktorý si buď neplní vyživovaciu alebo zaopatrovaciu povinnosť najmenej dva mesiace v období dvoch rokov, alebo sa v tomto období vyhýba plniť si spomínané povinnosti. Z uvedeného vyplýva, že sa jedná o okruh alimentračných nárokov.²³⁰ Spravidla Trestný zákon v prípade tohto trestného činu poskytuje ochranu maloletej osobe. To však nevylučuje alimentračné nároky iných osôb. Zákon o rodine pozná aj vyživovaciu povinnosť detí k rodičom, medzi ostatnými príbuznými a podobne. Je nutné zdôrazniť, že spomínané dva mesiace neplnenia alebo vyhýbania sa nemusia ísť za sebou. Postačuje, ak osoba v období dvoch rokov neplní alebo sa vyhýba povinnosti aspoň dva mesiace.²³¹ K neplneniu dochádza, ak páchatel' neplní povinnosť, ktorú mu ukladá Zákon o rodine a následkom je to, že oprávnená osoba (napríklad maloleté dieťa) nedostane všetko, čo tvorí obsah vyživovacej povinnosti.²³² Neplnenie nebude mať formu len peňažného, ale aj naturálneho (napríklad ošatenie, zabezpečenie stravy a podobne). V prípade vyhýbania sa pôjde o konanie, kedy sa páchatel' úmyselne vyhýba takejto povinnosti a svojím konaním podstatne sťažuje možnosť vymáhať si alimentračné nároky. Napríklad si nájde horšie platené zamestnanie, ktoré nezodpovedá jeho kvalifikačným predpokladom.²³³ Subjektom spomínaných trestných činov môže byť len konkrétny subjekt. Teda taký subjekt, ktorý má povinnosť vyživovať alebo zaopatrovávať oprávnenú

²²⁸ BALÁŽ, P: *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 241

²²⁹ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 106

²³⁰ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 109

²³¹ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 110

²³² BALÁŽ, P: *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 243

²³³ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 111

osobu. V prípade neplnenia prichádza do úvahy aj nedbanlivosť.²³⁴ V druhom prípade len úmysel.²³⁵ S trestným činom zanedbania povinnej výživy sa spája aj inštitút zániku trestnosti (účinná ľútosť). Páchateľ musí splniť tri kumulatívne zákonné podmienky účinnej ľútosti. Jeho neplnenie alebo vyhýbanie sa povinnosti nemalo trvalé následky. Ďalej došlo k dodatočnému splneniu povinnosti. Takéto dodatočné splnenie bolo vykonané skôr, ako sa súd odobral na záverečnú poradu.²³⁶

Za rok 2022 bolo evidovaných 1 720 súdených osôb, z toho 1 339 bolo odsúdených. Najčastejšie sa uložil podmienený trest odňatia slobody, a to v 938 prípadoch.²³⁷

S prihliadnutím na českú úpravu je rozdiel viditeľný v prípady dĺžky neplnenia a vyhýbania sa povinnosti. V § 196 Zákona č. 40/2009 Sb. sa vyžaduje neplnenie alebo vyhýbanie sa povinnosti viac ako štyri mesiace, pričom roky nie sú ustanovené. Účinná ľútosť je obdobná.²³⁸

Ohrozovanie mravnej výchovy mládeže

Trestný čin chráni záujem na dôslednej a sústavnej starostlivosti jednak o výchovu, ale aj všestranný vývoj dieťaťa. Páchateľ sa podľa § 211 ods. 1 Trestného zákona môže dopustiť tohto skutku vydaním osoby mladšej ako 18 rokov nebezpečenstvu spustnutia. Takéto nebezpečenstvo môže vyvolať zvädzaním k záhaľčivému, prípadne nemravnému životu. Okrem toho môže takejto osobe umožniť viesť takýto život. Taktiež jej môže umožniť dopúšťať sa konaní, ktoré sú trestnými činmi alebo priestupkami. Okrem toho môže brániť aj povinnej školskej dochádzke. Pod pojmom „záhaľčivý život“ možno rozumieť žobranie, skryté formy sexuálnych služieb a podobne. Nemravným životom sa rozumie alkoholizmus, pohlavná promiskuita a iné.²³⁹ Zákonodarca do tohto trestného činu zakotvil aj druhé konanie páchatel'a. To sa vzťahuje na osoby mladšie ako 15 rokov, pričom podľa § 211 ods. 2 sa páchatel' dopustí trestného činu ohrozovania mravnej

²³⁴ BALÁŽ, P: *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 243

²³⁵ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 111

²³⁶ Pozri § 86 ods. 1 písm. a) Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²³⁷ *Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2022*. Bratislava, 2023, s. 70. Dostupné na internete: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-prehľad-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2022/>

²³⁸ Pozri § 197 Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

²³⁹ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 160

výchovy mládeže, ak takúto osobu zamestná v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi v spojení s bránením povinnej školskej dochádzky. Subjektom môže byť ktokoľvek a forma zavinenia môže byť vo forme úmyslu, ale aj nedbanlivosti.²⁴⁰ V prípade nezákonného zamestnávania dieťaťa mladšieho ako 15 rokov sa takého trestného činu môže dopustiť aj právnická osoba.²⁴¹

Česká právna úprava je obdobná.²⁴²

3.3 Trestné činy proti majetku

Primárnym cieľom štvrtej hlavy je trestnoprávna ochrana vlastníckeho práva, iných majetkových práv, ochrana nerušenej držby, ochrana užívania a nakladania s vecou. Spomínané práva sú druhovým objektom štvrtej hlavy.²⁴³ Všeobecná ochrana vlastníckeho práva je zakotvená v Ústave SR. Článok 20 ods. 1 Ústavy každému priznáva právo vlastníť majetok. Pokojné užívanie majetku je zakotvené v článku 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Objektívnou stránkou je konanie spočívajúce v útoku proti cudziemu majetku. Takéto konanie môže byť vo forme prisvojenia, neoprávneného užívania, poškodzovania cudzej veci, obohatenia na škodu cudzieho majetku, prípadne koristi z trestnej činnosti inej osoby.²⁴⁴ Subjektom je spravidla všeobecný subjekt s výnimkou niektorých ustanovení, pri ktorých sa vyžaduje špeciálny alebo konkrétny subjekt.²⁴⁵ Pokiaľ ide o subjektívnu stránku, prevažuje tu úmysel s výnimkou troch trestných činov, ktorým sa budeme venovať nižšie. Okrem zavinenia sa v niektorých trestných činoch vyžaduje účel a pohnútko.²⁴⁶

²⁴⁰ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 117

²⁴¹ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 162

²⁴² Pozri § 201 Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

²⁴³ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 118

²⁴⁴ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 165

²⁴⁵ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 118

²⁴⁶ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 167

Legalizácia výnosu z trestnej činnosti

Trestný čin je ustanovený v § 233 až 234. Konanie (objektívna stránka) páchatel'a môže mať niekoľko podôb. Podľa § 233 ods. 1 môže dôjsť k nadobudnutiu, prechovávaní alebo užívaniu veci, ktorá bola výnosom z trestnej činnosti, ktorú spáchala iná osoba. § 233 ods. 2 upravuje ďalšie konania. Môže ísť o ukrytie veci, zmenu povahy veci alebo zatajenie existencie veci. V prípade § 233a sa jedná o obdobné konanie, avšak sa páchatel' takéhoto konania dopustí nedbanlivostne s tým, že taká vec má väčšiu hodnotu. Okrem toho môže dôjsť k nedbanlivostnému umožneniu zatajiť pôvod takejto veci.²⁴⁷ Zároveň páchatel' môže svojím konaním neoznámiť skutočnosti, ktoré nasvedčujú, že takýto trestný čin bol spáchaný niekým iným, prípadne neoznámi neobvyklú obchodnú operáciu. Povinnosť oznámiť takéto skutočnosti mu vyplýva zo zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie.²⁴⁸ Legalizácia nadväzuje na iný trestný čin, ktorým bol získaný určitý výnos. Na to, aby sa takýto výnos mohol používať je potrebné jeho zlegalizovanie.²⁴⁹ Páchatel'om môže byť ktokoľvek s výnimkou § 234, pri ktorom je potrebný špeciálny subjekt. Z hľadiska subjektívnej stránky sa vyžaduje úmysel. V prípade § 233a nedbanlivostné zavinenie.

Český Trestný zákon obsahuje podobnú právnu úpravu.²⁵⁰

Porušovanie povinnosti pri správe cudzieho majetku

Páchatel' sa takéhoto protiprávneho konania môže dopustiť tým, že poruší povinnosť, ktorá mu vyplýva zo všeobecne záväzného právneho predpisu alebo mu taká povinnosť bola uložená, prípadne mu vyplývala zo zmluvy. Takáto povinnosť sa týka opatrovania alebo spravovania cudzieho majetku. Porušenie má za následok vznik škody.²⁵¹ Z hľadiska subjektu sa jedná o špeciálny subjekt, ktorý mal povinnosť opatrovať, či spravovať takýto majetok. S prihliadnutím na subjektívnu stránku možno povedať, že § 237 vyžaduje úmysel a § 238 nedbanlivosť. Rozdiel v prípade týchto dvoch ustanovení je v spôsobení už spomínanej škody. Zatiaľ, čo v úmyselnom konaní postačuje

²⁴⁷ Pozri § 233a Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁴⁸ Pozri § 234 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁴⁹ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 141

²⁵⁰ Pozri § 216 až 217a Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

²⁵¹ Pozri § 237 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

spôsobenie malej škody, v nedbanlivostnom konaní sa vyžaduje spôsobenie značnej škody. Škodu v tomto kontexte možno premietnuť do zmenšení hodnoty majetku.²⁵²

Česká právna úprava je obdobná.²⁵³

Poškodzovanie a znehodnocovanie kultúrnej pamiatky

Pod pojmom „kultúrna pamiatka“ možno rozumieť vec pamiatkovej hodnoty, ktorá je vyhlásená za kultúrnu pamiatku z dôvodu ochrany.²⁵⁴ Objektom je ochrana kultúrneho dedičstva.²⁵⁵ Objektívna stránka spočíva v konaní, ktorej následkom je poškodenie, znehodnotenie, zničenie nehnuteľnej veci, ktorá má charakter kultúrnej pamiatky. Takýmto protiprávnym konaním musí byť spôsobená značná škoda.²⁵⁶ Subjekt je všeobecný a pokiaľ ide o subjektívnu stránku, postačuje aj zavinenie z nedbanlivosti.²⁵⁷

Pokiaľ by sme sa pozreli na českú právnu úpravu, tento trestný čin absentuje.

3.4 Trestné činy hospodárske

Z hľadiska umiestnenia v Trestnom zákone sú trestné činy hospodárske upravené v piatej hlave osobitnej časti. Tie sa ďalej delia na trestné činy, ktoré ohrozujú trhovú ekonomiku; trestné činy, ktoré smerujú proti hospodárskej disciplíne; trestné činy, ktoré smerujú proti mene a taktiež aj trestné činy daňové. Okrem toho sa piata hlava delí aj na trestné činy proti priemyselným a autorským právam.²⁵⁸ Tieto trestné činy sú charakteristické tým, že sa považujú za najpočetnejšie a najzávažnejšie z dôvodu štruktúrovanosti a vysokej miery latentnosti.²⁵⁹ Tak ako ochrana vlastníckeho práva, tak aj ochrana hospodárstva je ustanovená v Ústave SR. Presnejšie sa jedná o článok 55 ods. 1 a 2 Ústavy SR, ktorý pojednáva o hospodárstve ako takom, ktoré „sa zakladá na

²⁵² IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 211

²⁵³ Pozri § 220 a 221 Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

²⁵⁴ Pozri § 2 ods. 3 Zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov

²⁵⁵ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 154

²⁵⁶ ČENTĚŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 527

²⁵⁷ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 154

²⁵⁸ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 157

²⁵⁹ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 156

princípoch sociálne a ekologicky orientovanej trhovej ekonomiky“.²⁶⁰ Objektom je v prípade piatej hlavy viac. Trestný zákon poskytuje ochranu riadneho plnenia povinnosti voči štátu. Ide hlavne o dane, clá a obchodovanie s devízami. Ďalej sa poskytuje ochrana podnikania. Okrem toho sa chránia aj finančné záujmy Európskej únie. Ochrana je viditeľná aj v prípade ochrany informácií, údajov, ale aj ako ochrany meny, cenných papierov. Posledným objektom je ochrana priemyselných práv, autorských práv a iné.²⁶¹ V celej piatej hlave prevažujú úmyselné trestné činy. Výnimku tvoria trestný čin skresľovania údajov hospodárskej a obchodnej evidencie (§ 260) a poškodzovanie finančných záujmov Európskej únie (§ 263).

Skresľovanie údajov hospodárskej a obchodnej evidencie

Z hľadiska objektu možno povedať, že tu prevláda záujem spoločnosti na riadnom vedení evidencie, pričom účelom je ochrana takejto evidencie pred skresľovaním.²⁶² V prípade objektívnej stránky sa páchatel' takéhoto trestného činu môže dopustiť viacerými spôsobmi. Svojím konaním môže uviesť nepravdivé alebo hrubo skresľujúce údaje, prípadne zatajiť povinné údaje o určitých závažných skutočnostiach. Takéto uvedenie alebo zatajenie je možné vo výkaze, v hlásení, vo vstupných údajoch, ktoré sú vkladané do počítača, prípadne iných podkladov. Nepravdivý údaj sa chápe ako údaj, ktorý nezodpovedá, odporuje skutočnosti. V prípade hrubo skresľujúceho údaje ide o informáciu, ktorá je chybná len sčasti, prípadne je neúplná, a z toho dôvodu nepravdivá.²⁶³

Takýchto konaní sa páchatel' môže dopustiť aj nedbanlivostne, pričom je nutné spôsobenie škody veľkého rozsahu. Škodou veľkého rozsahu sa rozumie škoda dosahujúca najmenej päťnásobok malej škody.²⁶⁴ V uvedenom prípade však môžeme hovoriť aj o výnimke. Nedbanlivostné konanie sa nevzťahuje na konania podľa § 259 ods. 1 písm. a) a b). Dôvod je ten, že v prípade týchto konaní je v ustanoveniach výslovne ustanovený úmysel a cieľom je zabezpečiť určitú výhodu. Okrem spomínaných spôsobov

²⁶⁰ Pozri čl. 55 ods. 1 Ústavy SR [cit. 2023-11-10]

²⁶¹ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 156-157

²⁶² KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 163

²⁶³ ČENTĚŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 552

²⁶⁴ Pozri § 125 ods. 1 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

konania môže páchatel' urobiť zásah do vybavenia počítača. Či už technického alebo programového vybavenia. Avšak v takomto prípade sa vyžaduje úmysel.²⁶⁵

Česká právna úprava je obdobná, avšak je vylúčená nedbanlivosť.²⁶⁶

Poškodzovanie finančných záujmov EÚ

Trestný zákon prostredníctvom trestného činu poškodzovania finančných záujmov EÚ poskytuje ochranu všetkým finančným prostriedkom EÚ vrátane prostriedkov spravovaných v jej mene. Podľa § 261 ods. 1 sa trestného činu dopustí páchatel' konaním spočívajúcim v použití, predložení falšovaného, nesprávneho, neúplného výkazu, dokladu alebo neposkytnutiu povinných údajov v dôsledku, čoho umožní protiprávne zadržanie finančných prostriedkov. Okrem toho môže takéto finančné prostriedky použiť aj na iný účel ako boli pôvodne určené.²⁶⁷ Takisto môže zamestnanec, člen, zástupca alebo iná osoba, ktorá je poverená konať za toho, kto prostriedky poskytuje, umožniť získať takéto prostriedky osobe, ktorá nespĺňa podmienky na ich poskytnutie.²⁶⁸ Páchatel' môže aj porušiť alebo nesplniť povinnosť, ktorá mu vyplýva zo zamestnania, funkcie, povolania, postavenia, a to v riadení alebo kontrole činnosti osôb, ktoré sú ním riadení. Takéto porušenie alebo nesplnenie má za následok spáchanie trestného činu podľa § 261 ods. 1. Subjekt je všeobecný s výnimkou konaní, ktorých sa dopustí zamestnanec, člen atď., pri ktorom ide o špeciálny subjekt. Z hľadiska subjektívnej stránky prevažuje úmysel, avšak v prípade § 261 ods. 1 prichádza do úvahy aj nedbanlivosť.²⁶⁹

Český trestný zákon obsahuje užšiu právnu úpravu v prípade poškodzovania finančných záujmov EÚ.²⁷⁰

²⁶⁵ Pozri § 259-260 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁶⁶ Pozri § 254 Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

²⁶⁷ Pozri § 261 ods. 2 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁶⁸ Pozri § 261 ods. 3 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁶⁹ Pozri § 263 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁷⁰ Pozri § 260 Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

3.5 Trestné činy všeobecne nebezpečné a proti životnému prostrediu

Úpravu týchto trestných činov nájdeme v šiestej hlave osobitnej časti Trestného zákona. V prevažnej miere sa jedná o ohrozovacie trestné činy, teda nie je nutná porucha. Konaním dochádza k ohrozeniu života, zdravia, majetku. Takéto ohrozenie môže spôsobiť dopravná nehoda, epidémia, živelná pohroma a iné.²⁷¹ Pri takomto ohrození sa v justičnej praxi prihliada na počet ohrozených osôb. V prípade majetku je potrebná škoda veľkého rozsahu. Takisto sa posudzuje, do akej miery sa konanie priblížilo k poruche objektu - teda, koľko ešte chýbalo, aby došlo k skutočnej poruche.²⁷² Typickým charakteristickým znakom je to, že sa jedná o blanketové skutkové podstaty. Vo vysokej miere ustanovenia odkazujú na netrestné právne predpisy.²⁷³

Trestné činy delíme na dva diely, a to na trestné činy všeobecne nebezpečné a trestné činy proti životnému prostrediu.

3.5.1 Trestné činy všeobecne nebezpečné

Ako už bolo spomenuté, druhovým objekt je záujem spoločnosti na ochrane bezpečnosti. Teda ochrana života, zdravia ľudí alebo majetku.²⁷⁴ Trestné činy v tomto diely nespôsobujú poruchu, ale z hľadiska postupnosti sa k poruche približujú. Výnimku tvorí trestný čin poškodzovania a ohrozovania prevádzky všeobecne prospešného zariadenia.²⁷⁵ Taktiež výnimku tvorí trestný čin ohrozenia pod vplyvom návykovej látky.²⁷⁶ Výnimkou je aj trestný čin neoprávneného uskutočňovania stavby.²⁷⁷ V prípade, ak by u ďalších trestných činov došlo k poruche, mohlo by sa jednať o okolnosť, ktorá podmieňuje použitie vyššej trestnej sadzby. Okrem toho by mohlo ísť o súbeh ohrozovacieho a poruchového trestného činu. Alebo by ohrozovací trestný čin

²⁷¹ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 185

²⁷² BALÁŽ, P: *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 297

²⁷³ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 185

²⁷⁴ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 186

²⁷⁵ Pozri § 287 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁷⁶ Pozri § 289 ods. 3 písm. c) Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁷⁷ Pozri § 299a Trestného zákona v znení neskorších predpisov

skonzumoval menej závažný trestný čin. Z hľadiska subjektu prevažuje všeobecný subjekt. Výnimka je viditeľná v prípade odopretia pomoci pri porušovaní povinnosti pri hrozivej tiesni, pri ktorom sa vyžaduje špeciálny subjekt.²⁷⁸ S prihliadnutím na subjektívnu stránku prevažujú úmyselné konania, avšak Trestný zákon upravuje aj nedbanlivostné formy.

Všeobecné ohrozenie

Všeobecné ohrozenie je upravené § 284 a § 285 Trestného zákona, pričom objektom je záujem spoločnosti na ochrane života, zdravia väčšej intenzity a taktiež cudzieho majetku väčšieho rozsahu pred všeobecným nebezpečenstvom. Pri konaní postačuje naplnenie jedného z týchto objektov.²⁷⁹ Všeobecné nebezpečenstvo možno charakterizovať ako stav, v ktorom ľudom hrozí bezprostredné a konkrétne nebezpečenstvo. Takéto nebezpečenstvo môže mať za následok smrť, ťažkú ujmu na zdraví alebo škodu veľkého rozsahu.²⁸⁰ Pri nebezpečenstve smrti alebo ťažkej ujmy na zdraví musia nastať ohrozenie najmenej siedmich osôb.²⁸¹ V prípade škody veľkého rozsahu na cudzom majetku sa vychádza zo skutočnej hodnoty majetku, ktorý bol bezprostredne ohrozený konaním páchatel'a.²⁸² Nepostačuje len, že došlo k škode v dôsledku protiprávneho konania. Je nutné zistiť, že daná škoda, ktorá z konania reálne hrozila, bola veľkého rozsahu.²⁸³

Páchatel' svojim konaním (objektívna stránka) vydá ľudí alebo majetok do už spomínaného nebezpečenstva. Takýmto konaním môže byť spôsobenie požiaru, povodne, poruchy alebo havárií prostriedku hromadnej prepravy, škodlivého účinku plynu, elektriny, rádioaktivity alebo iného nebezpečného konania.²⁸⁴ Požiar možno chápať ako každé nežiadúce horenie v dôsledku, ktorého sú bezprostredne ohrozené životy, zdravie osôb, zvierat, majetku a životného prostredia.²⁸⁵ Páchatel' takýto požiar

²⁷⁸ Pozri § 290 ods. 1 písm. a) Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁷⁹ BALÁŽ, P: *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 298

²⁸⁰ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 277

²⁸¹ Uznesenie Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 18.1.1982 sp. zn. 7 To 55/81

²⁸² Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 10.1.1983 sp. zn. 5 To 25/82

²⁸³ Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 11.8.1970, sp. zn. 7 To 7/70

²⁸⁴ Pozri § 284 ods. písm. a) Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁸⁵ Pozri § 2 ods. 1 Zákona č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarimi v znení neskorších predpisov

založí na mieste a za takých podmienok, z ktorých hrozí požiar, ktorý sa bude vyznačovať rozšírením, živelnosťou a neovládateľnosťou.²⁸⁶ Povodeň ako prírodný jav spočíva v dočasnom zaplavení územia, ktoré spravidla nebýva zaplavené vodou.²⁸⁷ Prostriedok hromadnej prepravy je priamo upravený v Trestnom zákona. Jedná sa o prostriedok, ktorý je schopný prepraviť najmenej deväť osôb.²⁸⁸ Pokiaľ by prostriedok hromadnej prepravy šoféroval opitý vodič, nešlo by o trestný čin všeobecného ohrozenia. Na naplnenie takéhoto trestného činu je potrebné, aby havária reálne hrozila a k takejto havárii aj došlo. Okrem toho by k všeobecnému ohrozeniu došlo aj vtedy, ak by sa ani jeden cestujúci nezranil a nebola by spôsobená vecná škoda.²⁸⁹ Okrem tejto objektívnej stránky sa trestného činu všeobecného ohrozenia môže páchatel dopustiť aj zvýšením alebo sťažiením odvrátenia alebo zmiernenia všeobecného nebezpečenstva.²⁹⁰ Páchatelom môže byť ktokoľvek. S prihliadnutím na subjektívnu stránku sa v prípade § 284 Trestného zákona vyžaduje úmysel, a v prípade § 285 Trestného zákona nedbanlivosť. Zákonodarca v § 285 Trestného zákona v podstate zlúčil obidve objektívne stránky ustanovené v § 284, pričom zakotvil formu nedbanlivostného konania.²⁹¹

Česká právna úprava je obdobná.²⁹²

Poškodzovanie a ohrozovanie prevádzky všeobecne prospešného zariadenia

Všeobecne prospešné zariadenia možno chápať ako technicky zložitejšie verejné zariadenie, ktoré slúži potrebám veľkého, dokonca aj neobmedzeného okruhu osôb. Ide napríklad o vodárenské zariadenie alebo energetické zariadenie.²⁹³ Páchatel svojím konaním môže napríklad ohroziť prevádzku stavieb, podmorského kábla, energetického zariadenia, prostriedky hromadnej prepravy a iné.²⁹⁴ Pod pojmom „prostriedky

²⁸⁶ ČENTĚŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 609

²⁸⁷ Pozri § 1 ods. 1 Zákona č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov

²⁸⁸ Pozri § 130 ods. 6 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁸⁹ Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 1.3.1968, sp. zn. 10 Tz 9/68

²⁹⁰ Pozri § 284 ods. písm. b) Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁹¹ Pozri § 285 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁹² Pozri § 272-273 Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

²⁹³ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 191

²⁹⁴ Pozri § 286 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

hromadnej prepravy“ možno napríklad chápať zabezpečovacie zariadenia na železničiach.²⁹⁵ Okrem toho môže ísť o trolejbusové a električkové trate.²⁹⁶

Zaujímavosťou je, že sa jedná o jeden z troch trestných činov v šiestej hlave, ktorý je sčasti poruchový trestný čin. Porucha je viditeľná v § 287 Trestného zákona, podľa ktorého konanie páchatel'a spočíva v zničení alebo urobení neupotrebitelnými značky alebo body.²⁹⁷ Pokiaľ ide o nedbanlivostnú formu, tak je možná podľa § 288, kedy Trestný zákon odkazuje na § 286. Z uvedeného vyplýva, že páchatel' sa konaní podľa § 286 Trestného zákona môže dopustiť aj nedbanlivostne, pričom výnimku tvoria zákazové a príkazové dopravné značky.²⁹⁸

S prihliadnutím na českú právnu úpravu je viditeľný rozdiel v prípade jednotlivých ustanovení. Všeobecne prospešné zariadenia sú v prípade českého Trestného zákona ustanovené osobitne, a to pri výklade jednotlivých pojmov.²⁹⁹

Ohrozenie pod vplyvom návykovej látky

Trestný zákon prostredníctvom tohto trestného činu poskytuje ochranu života a zdravia proti ohrozeniu, ktoré je spôsobené osobami, ktoré konajú v stave vylučujúcom spôsobilosť.³⁰⁰ V prípade stavu vylučujúcom spôsobilosť ide o stav, kedy má osoba znížené fyzické a psychické schopnosti, následkom čoho nemôže bezpečne vykonávať určitú činnosť.³⁰¹ Takýto stav môže byť zapríčinený alkoholom, omamnými, psychotropnými, prípadne inými látkami.³⁰²

Trestný čin sa skladá z niekoľkých objektívnych stránok. Páchatel' svojím konaním môže ohroziť život, zdravie alebo spôsobiť značnú škodu na majetku v stave, ktorý vylučuje jeho spôsobilosť vykonávať zamestnanie alebo inú činnosť.³⁰³ Okrem toho páchatel' spácha trestný čin ohrozenia pod vplyvom návykovej látky, ak sa pri výkone

²⁹⁵ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 282

²⁹⁶ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 191

²⁹⁷ Pozri § 287 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁹⁸ Pozri § 288 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

²⁹⁹ Pozri § 132; § 276; § 277 Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

³⁰⁰ BALÁŽ, P: *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, s. 300

³⁰¹ IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., s. 285

³⁰² Pozri § 130 ods. 5 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

³⁰³ Pozri § 289 ods. 1 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

zamestnania alebo inej činnosti, odmietne podrobiť dychovej skúške alebo inému obdobnému vyšetreniu.³⁰⁴ Takéto vyšetrenie sa vykonáva prostredníctvom orientačného psychomotorického vyšetrenia a následného lekárskeho vyšetrenia, ktoré je spojené s odberom krvi alebo orientačného testovacieho prístroja a následným odobratím vzorky biologického materiálu.³⁰⁵ Pre našu prácu je dôležité spomenúť, že Trestný zákon počíta aj s nedbanlivostnou formou konania páchatel'a. K nedbanlivostnej forme konania dochádza v prípade, ak páchatel' v stave vylučujúcom spôsobilosť inému ublíži na zdraví alebo spôsobí väčšiu škodu na majetku.³⁰⁶

Česká právná úprava vylučuje nedbanlivosť.³⁰⁷

Nedovolená výroba a držanie jadrových materiálov, rádioaktívnych látok, vysoko rizikových chemických látok a vysoko rizikových biologických agensov a toxínov

Trestný čin spočíva vo vyrobení, dovezení, vyvezení, prevezení, kúpe, predaji, ponúkaní, vymenení, upravení a iných činnostiach, ktoré ustanovuje Trestný zákon, pričom takúto činnosť páchatel' uskutoční bez povolenia a činnosť sa týka jadrového alebo iného rádioaktívneho materiálu, vysokorizikových chemických látok, agensov, toxínov atď.³⁰⁸ Podmienky pri používaní takýchto materiálov, látok sú upravené v niekoľkých právnych predpisov. Ako príklad možno spomenúť zákon č. 541/2004 Z. z. o mierovom využívaní jadrovej energie, zákon č. 67/2010 Z. z. o podmienkach uvedenia chemických látok a chemických zmesí na trh a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 218/2017 Z. z. o zákaze biologických zbraní a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Z hľadiska subjektívnej stránky postačuje nedbanlivostné zavinenie.³⁰⁹

³⁰⁴ Pozri § 289 ods. 2 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

³⁰⁵ Pozri § 5 ods. 5 písm. a) a b) Zákona č. 219/1996 Z. z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zriaďovaní a prevádzke protialkoholických záchytných izieb v znení neskorších predpisov

³⁰⁶ Pozri § 289 ods. 3 písm. c) Trestného zákona v znení neskorších predpisov

³⁰⁷ Pozri § 274 Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

³⁰⁸ Pozri § 298 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

³⁰⁹ Pozri § 298 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

3.5.2 Trestné činy proti životnému prostrediu

Primárnym záujmom v prípade environmentálnych trestných činov je ochrana životného prostredia vrátane jeho jednotlivých zložiek. Ochrana životného prostredia je dôležitá z dôvodu nenahraditeľnej ujmy v prípade protiprávneho konania páchatel'a.³¹⁰ Okrem Trestného zákona sa ochrana poskytuje aj v Ústave SR. Článok 44 a 45 každému priznáva právo na priaznivé životné prostredie.³¹¹ Okrem vnútroštátnej právnej úpravy je ochrana životného prostredia upravená aj v nadnárodnej úrovni. Ako príklad možno uviesť Dohovor o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť alebo Smernicu EP a Rady 2008/99/ES z 19.11.2008 o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva.³¹²

Páchatel' môže porušiť alebo ohroziť životné prostredie konaním, ktoré je v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi. S prihliadnutím na jeho konanie je výsledkom spôsobenie škody. Tá je v prípade environmentálnych trestných činov definovaná odlišne. Podľa § 124 ods. 3 Trestného zákona ide o súhrn ekologickej a majetkovej škody. Zároveň majetková škoda v sebe zahŕňa aj náklady na navrátenie životného prostredia do predošlého stavu.³¹³ Pokiaľ ide o subjekt, tak ten je vo väčšine prípadov všeobecný. Subjektívna stránka vyžaduje úmysel, až na pár výnimiek.³¹⁴

Ohrozenie a poškodenie životného prostredia

Trestný čin je upravený v § 300 a 301 Trestného zákona. Páchatel'ovo konanie môže spočívať v tom, že životné prostredie vydá do nebezpečenstva vzniku škody porušením všeobecne záväzných právnych predpisov. Alebo takýmto porušením môže vydať niekoho iného do nebezpečenstva ťažkej ujmy na zdraví alebo smrti. Obidva paragrafy majú obdobnú právnu úpravu s pár rozdielmi. Rozdiel medzi týmito ustanoveniami je vo výške škody a v subjektívnej stránke. Zatiaľ čo v § 300 Trestného zákona sa vyžaduje úmyselné zavinenie, § 301 Trestného zákona upravuje nedbanlivostné formy konania.³¹⁵

³¹⁰ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 187

³¹¹ Pozri čl. 44-45 Ústavy SR

³¹² KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 187

³¹³ Pozri § 124 ods. 3 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

³¹⁴ KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 189

³¹⁵ Pozri § 300-301 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

Česká právní úprava je obdobná.³¹⁶

Neoprávnené nakladanie s odpadmi

Neoprávneným nakladaním s odpadmi sa rozumie konanie v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi.³¹⁷ Odpad možno chápať ako hnutel'nú vec alebo látku, pri ktorej dochádza k jej zbaveniu sa držiteľom.³¹⁸ Takéto nakladanie sa na účely Trestného zákona rozumie zber, preprava, vývoz, ukladanie a iné.³¹⁹ Trestný zákon rozlišuje aj rozsah daného odpadu. Páchateľ môže neoprávnené nakladať s odpadom v malom rozsahu, značnom rozsahu, ale aj vo veľkom rozsahu.³²⁰ Pokiaľ ide o subjektívnu stránku, postačuje nedbanlivosť.

Česká právní úprava má obdobnú úpravu. Výnimku tu tvorí objektívna stránka, ktorá spočíva v konaní páchateľa, ktorý neoprávnené prepraví odpad cez hranice bez oznámenia alebo súhlasu príslušného orgánu.³²¹

Porušovanie ochrany vôd a ovzdušia

Objektom tohto trestného činu je ochrana kvality podzemných, ale aj povrchových vôd a ovzdušia.³²² Páchateľ sa takéhoto trestného činu dopúšťa porušením všeobecne záväzných právnych predpisov upravujúcich ochranu vôd a ovzdušia, pričom svojím konaním zhorší kvalitu vôd alebo ovzdušia, a to takým spôsobom, že niekoho iného vydá do nebezpečenstva ťažkej ujmy na zdraví alebo smrti, prípadne spôsobí nebezpečenstvo vzniku značnej škody.³²³ § 304 Trestného zákona upravuje nedbanlivostnú formu konania.

Česká právní úprava absentuje.

Ako ďalšie environmentálne nedbanlivostné trestné činy možno uviesť neoprávnenú výrobu a nakladanie s látkami poškodzujúcimi ozónovú vrstvu podľa § 304a Trestného

³¹⁶ Pozri § 293-294 Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

³¹⁷ Pozri § 302 ods. 1 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

³¹⁸ Pozri § 2 Zákona č. 79/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov

³¹⁹ Pozri § 131 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

³²⁰ Pozri § 302 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

³²¹ Pozri § 298 Zákona č. 40/2009 Sb. v znení neskorších predpisov

³²² KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, s. 207

³²³ Pozri § 303-304 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

zákona, porušovanie ochrany rastlín a živočíchov podľa § 305 Trestného zákona, zanedbanie starostlivosti o zvieratá podľa § 305b Trestného zákona a šírenie nákazlivej choroby zvierat a rastlín podľa § 307 Trestného zákona.

3.6 Ostatné hlavy osobitnej časti Trestného zákona s nedbanlivostnými trestnými činmi

Po šiestej hlave osobitnej časti Trestného zákona je počet nedbanlivostných trestných činov v Trestnom zákone zmenšený.

V siedmej hlave (Trestné činy proti republike) sa nachádza len jeden nedbanlivostný trestný čin, a to ohrozenie utajovanej skutočnosti. Trestný čin spočíva v nedbanlivostnom spôsobiť vyzradenia skutočnosti, ktorá bola utajovaná na ochranu záujmov Slovenskej republiky, záujmu iného štátu, medzinárodnej alebo nadnárodnej organizácie, alebo združenia štátov.³²⁴

Ôsma hlava (Trestné činy proti poriadku vo verejných veciach) obsahuje trestný čin marenia úlohy verejným činiteľom. Verejný činiteľ sa takéhoto trestného činu dopustí v prípade, ak podstatne sťaží alebo zmarí splnenie dôležitej úlohy pri výkone svojej právomoci alebo, ak si nesplní povinnosť, ktorá mu vyplýva z jeho právomoci, a to pri správe majetku štátu, obce, vyššieho územného celku alebo verejnoprávnej inštitúcie. V prípade takéhoto konania sa jedná o vedomú nedbanlivosť, nakoľko páchatel vedel, že môže porušiť alebo ohroziť záujem chránený Trestným zákonom, pričom sa spoliehal, že k takému niečomu nedôjde.³²⁵

V prípade deviatej hlavy (Trestné činy proti iným právam a slobodám) možno povedať, že Trestný zákon upravuje dva nedbanlivostné trestné činy. Prvým z nich je šírenie poplašnej správy. Šírením poplašnej správy nedbanlivostným zavinením sa páchatel môže dopustiť za krízovej situácie štátu. Takéto šírenie spočíva v rozširovaní poplašnej správy, pričom spôsobí nebezpečenstvo vážneho znepokojenia obyvateľstva.³²⁶ Druhým trestným činom je opilstvo, tzv. kvázidelikt, pričom sa páchatel v stave

³²⁴ Pozri § 320 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

³²⁵ Pozri § 327-327a Trestného zákona v znení neskorších predpisov

³²⁶ Pozri § 361 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

nepríčetnosti dopustí iného trestného činu upraveného v Trestnom zákone.³²⁷ S prihliadnutím na zavinenie je nutné dodať, že úmysel alebo nedbanlivosť sa vzťahuje len na privedenie do stavu nepríčetnosti.³²⁸

V desiatej hlave (Trestné činy proti brannosti, proti civilnej službe, proti službe v ozbrojených silách a proti obrane vlasti) sa nachádzajú dva trestné činy, ktoré môžu byť spáchané aj nedbanlivostne. Obidve sa týkajú nenastúpenia do služby. Prvým trestným činom je nenastúpenie civilnej služby a druhým je nenastúpenie do služby v ozbrojených silách, pričom sa týchto trestných činov dopustí páchatel', ak do služby nenastúpi do 24 hodín po uplynutí lehoty, ktorá je určená v povolávacom rozkaze.³²⁹

Jedenásta hlava (Trestné činy vojenské) je posledná hlava osobitnej časti Trestného zákona, ktorá obsahuje aj nedbanlivostné trestné činy. V prvom prípade sa jedná o trestný čin neuposlušnosti rozkazu, kedy páchatel' nevykoná rozkaz a takýmto nevykonaním podstatne sťaží alebo zmarí splnenie dôležitej úlohy.³³⁰ Druhým trestným činom je vyhýbanie sa služobnému úkonu alebo výkonu vojenskej služby. Tu považujeme za nutné dodať, že nedbanlivostná forma je možná len v prípade požitia alkoholu alebo inej návykovej látky, pričom v dôsledku požitia páchatel' nebude spôsobilý vykonávať službu, a to za krízovej situácie.³³¹ Posledné dva trestné činy, ktoré môžu byť spáchané aj nedbanlivostne sa týkajú porušenia povinností. Pri prvom porušení sa jedná o porušenie povinností dozornej služby a v druhom prípade ide o porušenie povinností pri obrane vzdušného priestoru.³³²

³²⁷ Pozri § 363 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

³²⁸ ČENTÉŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, s. 775

³²⁹ Pozri § 383 a 387 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

³³⁰ Pozri § 394 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

³³¹ Pozri § 404 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

³³² Pozri § 408-409 Trestného zákona v znení neskorších predpisov

4. Praktické prípady

V spolupráci s Okresným riaditeľstvom Policajného Zboru, odboru kriminálnej polície v Novom Meste nad Váhom a s Okresným riaditeľstvom Policajného Zboru, odboru kriminálnej polície v Bratislave nám boli na účely diplomovej práce poskytnuté anonymizované uznesenia o vznesení obvinenia za nedbanlivostné trestné činy, ktoré si podrobnejšie priblížime v nasledujúcej časti práce. Uznesenia sa týkajú trestného činu usmrtenia a trestného činu ublíženia na zdraví z nedbanlivosti.

4.1 Uznesenie o vznesení obvinenia - usmrtenie

Dňa 8.6.2021 bolo uznesením vyšetrovateľa Policajného zboru (ďalej len „PZ“), odboru kriminálnej polície, Okresného riaditeľstva PZ v Novom Meste nad Váhom začaté trestné stíhanie v zmysle § 199 ods. 1 Trestného poriadku pre prečin usmrtenia podľa § 149 ods. 1, ods. 2 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. h) Trestného zákona.³³³ Dôvodom trestného stíhania bolo, že dňa 8.6.2021 približne o 15.00 hod. viedol alkoholom neovplyvnený vodič jazdnú súpravu v obci Stará Turá po Mýtnej ul. ceste 11/581 od Hrušovského smerom na Rudník. Vodič tesne pred priechodom pre chodcov s jazdnou súpravou zastavil. Po zastavení došlo k následnému rozbiehaniu s jazdnou súpravou v rýchlosti 31,20 km/h. Z dôvodu nevenovania sa plnému vedeniu vozidla a nesledovania situácie v cestnej premávke, ako aj z dôvodu nedania prednosti chodcovi, ktorý vstúpil na vozovku a prechádzal cez priechod pre chodcov, vodič narazil do chodkyne, ktorá spadla pod ľavú prednú časť ťahača a bola vlečená po ceste pod ťahačom, následkom čoho zraneniam na mieste podľahla. Vodič jazdnej súpravy - ťahača návesov svojim nesprávnym spôsobom jazdy porušil ustanovenie § 4 ods. 1 písm. c), písm. f) zákona NR SR č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a to závažným spôsobom v zmysle ustanovenia § 138 písm. h) Trestného zákona, teda porušením dôležitej povinnosti, ktorá

³³³ § 199 Trestného poriadku oprávňuje policajta začať trestné stíhanie. Trestné stíhanie môže začať uznesením o začatí trestného stíhania alebo zaisťovacím, neodkladným alebo neopakovateľným úkonom.

mu vyplývala zo zamestnania, postavenia alebo funkcie alebo mu bola uložená podľa zákona.

Vyšetrovateľ začal trestné stíhanie neodkladným a neopakovateľným úkonom podľa § 199 Zákona č. 301/2005 (ďalej len „Trestný poriadok“).³³⁴ Úkony spočívali v obhliadke miesta cestnej dopravnej nehody dňa 8.6.2021. Z miesta dopravnej nehody bol vypracovaný aj záznam dopravnej nehody, náčrtok miesta dopravnej nehody a samotná fotodokumentácia.

V priebehu vyšetrovania došlo k výsluchu syna nebohej chodkyne (poškodený), obvineného a troch svedkov.

Poškodený, syn nebohej chodkyne v zápisnici o výsluchu svedka - poškodeného uviedol, že sa nedokáže vyjadriť k samotnej dopravnej nehode. Mamu tak často nenavštevoval. Mamu opísal ako 92-ročnú ženu, ktorá sa neliečila na žiadne závažné choroby. Uviedol, že mala problémy so žalúdkom a mala absolvovať vyšetrenie. V deň nehody mala ísť údajne do lekárne po lieky. Je nutné dodať, že sa v kabelke našli lieky, teda je tu predpoklad, že sa do lekárne dostala a v čase nehody sa vracala domov. Nehodu si nevie vysvetliť, nakoľko nebohá mama bola opatrná, pričom problémy s nohami alebo prípadným pohybom nemala.

Obvinený v zápisnici o výsluchu uviedol, že ako vodič kamióna medzinárodnej dopravy pre nemenovanú firmu pracuje viac ako päť rokov. Okrem toho robí vodiča kamióna približne osem rokov, pričom osobné vozidlo vedie asi sedemnášť rokov. Dňa 8.6.2021 o 14:00 hod. nastúpil do zamestnania. Uviedol, že nastúpil zdravý a nepožil žiadne alkoholické nápoje, omamné a psychotropné látky, a to ani deň predtým. Firemný kamión bol zaparkovaný na parkovisku. Na kamióne jazdí on, prípadne v čase práceneschopnosti alebo dovolenky majiteľ firmy alebo ostatní zamestnanci. Pokiaľ ide o pracovnú dobu, obvinený uviedol, že robí päť dní v týždni a cez víkend sa kamión pripravuje na cestu. Približne o 14:00 hod vyrazil do Anglicka. Vydal sa smerom na Nové Mesto nad Váhom, smer Stará Turá. Obvinený uviedol, že tým smerom chodí pravidelne a na pumpe vždy tankuje. Okolo 15:00 hod. bol na Starej Turej, kde sa pohyboval rýchlosťou 40 km/h. Pokiaľ ide o počasie, tak bolo polooblačno, pričom vozovka bola

³³⁴ Neodkladný úkon možno chápať ako úkon, ktorý vzhľadom na účel trestného konania neznesie odklad vzhľadom na nebezpečenstvo zmarenia alebo zničenia. Neopakovateľným úkonom je úkon, ktorý sa už v ďalších štádiách trestného konania nemôže vykonať.

suchá a obvinenému slnko nesvietilo do očí. Po kruhovom objazde išiel rýchlosťou 15 km/h a po 150 metroch zastavil z dôvodu toho, že sa nachádzal na priechode pre chodcov. Pokiaľ ide o rýchlosť medzi kruhovým objazdom a priechodom pre chodcom, obvinený išiel rýchlosťou 30 až 40 km/h. Obvinený uviedol, že na priechode vždy zastane z dôvodu toho, že cez priechod prechádza veľa chodcov alebo cyklistov. Po zastavení púšťal chodcov z oboch smerov. Na ľavej strane stála pani s okuliarmi, so špinavými blond vlasmi, približne vo veku 40 rokov. Sprava doľava po priechode prechádzala staršia pani s tmavými vlasmi. Obvinený uviedol, že videl ako obidve prešli na chodník. Viditeľnosť na priechode pre chodcov bola jasná, nakoľko obvinený mal vo vozidle nad čelným sklom zrkadielko, vďaka ktorému možno sledovať, čo sa deje pred vozidlom. Po tom, ako videl, že ženy prešli na chodník, skontroloval stav pozretím sa do zrkadielka a následne pustil nohu z brzdového pedálu a rozbehol sa. Po rozbehnutí prešiel asi 14 metrov rýchlosťou približne 10 až 15 km/h. Následne si všimol pána, ktorý jazdil oproti, pričom videl, ako mu vodič dáva gestami najavo, že sa niečo stalo. Obvinený rýchlo zastavil a otvoril dvere, pričom si všimol ženu ležiacu pod predným ľavým kolesom kamióna. Obvinený okamžite zavolať rýchlu zdravotnú službu. Po nehode prišla na pomoc lekárka, ktorá v tom čase pracovala v neďalekej Mobilnom odberovom mieste (ďalej len „MOM“). Lekárka nenahmatala pulz a skonštatovala, že osoba je mŕtva. Obvinený, ktorý bol v tom čase v šoku vyjadreniam lekárky neveril, pričom tvrdil, že vyzerala akoby spala. Po príchode záchranných zložiek sa podrobil dychovej skúške s negatívnym výsledkom. Ďalej uviedol, že nevie presne určiť, či mal pustenú hudbu. Domnievame sa, že obvinený takúto skutočnosť nemohol určiť z dôvodu pretrvávajúceho šoku. V zápisnici sa ďalej uvádza prehliadka interiéru vozidla, z dôvodu posúdenia, či bol obvinený schopný vidieť, čo sa deje priamo pred vozidlom. Obvinený na konci výsluchu uviedol, že si je vedomý, že riadne zastavil a pustil chodcov, a zároveň si nevie vysvetliť, ako mohlo dôjsť k nehode, nakoľko chodkyňu nevidel na prechode. Domnieval sa, že mu musela podbehnúť pod vozidlo.

Prvým svedkom v prípade nehody bol náčelník mestskej polície Stará Turá. Ten v daný deň vykonával pešiu chôdzu, pričom sa na chodníku ulici Hurbanovej aj spolu s kolegom stretli pani, ktorá ich oslovila z dôvodu informovania sa ohľadom priestupku. Následne po 14:46 hod. odbočili smerom k ulici SNP. Ako pokračovali s obchôdzkou,

uvideli na ceste kamión a ľudí, ktorí sa tam zbíjali. Z výsluchu možno povedať, že samotnú zrážku nevideli. Po nehode začali riadiť dopravu. Následne svedkovi niekto podal kabelku zrazenej chodkyne a na karte mala napísané meno. Svedok zistil, že sa jedná o pani, s ktorou sa aj s jeho kolegom rozprávali pred pár minútami. Svedok uviedol, že sa mu nezdaľa pod vplyvom alkoholu alebo liekov.

Druhým svedkom bol vodič, ktorý obvinenému z auta signalizoval nehodu. V čase okolo 14:55 hod. odchádzal z čerpacej stanice, pričom po prechádzaní po hlavnej ceste si všimol oproti stojaci kamión. Zároveň spozoroval ako kamión tlačil pod ľavým predným kolesom zakliesnenú osobu. V momente ako si to všimol dal obvinenému zvukový a vizuálny signál, aby zastavil. Po zastavení pribehla lekárka z MOM, pričom vykonala obhliadku nebohej. Následne prišli záchranné zložky, ktoré skonštatovali exitus. Svedok zároveň uviedol, že samotnú nehodu nevidel. Videl len, ako kamión tlačí nebohú minimálne 10 metrov.

Posledný svedkom bola žena, ktorá v čase o 14:45 hod. išla venčiť psa. Počas venčenia prešla po chodníku ulici Hurbanovej a zároveň sa dostala pred priechod pre chodcov. Na druhej strane uvidela, ako cez priechod prechádza pani. Využila situáciu a prebehla cez cestu. Nikoho iného na prechode nevidela. Po prejdení na druhú stranu (asi po 10 metroch) počula, ako na obvineného kričí vodič motorového vozidla, že niekoho zrazil. Keď sa otočila, uvidela zastavený kamión na druhom jazdnom pruhu. Rýchlo utekala za lekárkou z MOM-ky. Priebeh nehody nevidela.

Okrem výsluchov došlo v rámci vyšetrovania aj k znaleckým posudkom. Prvý z nich bol vypracovaný Ústavom súdneho lekárstva a medicínskych expertíz, Jesseniova lekárska fakulta Univerzity Komenského, Univerzitná nemocnica, Martin, a to vo veci pitvy nebohej. Znalci skonštatovali násilnú smrť v priamej príčinnej a časovej súvislosti s poraneniami spôsobené dopravnou nehodou. Príčinou smrti bol šok úrazovo - krvácajúceho charakteru. Došlo k viacnásobným poraneniam a strate krvi do hrudnej a brušnej dutiny. Smrti nebolo možné zabrániť ani poskytnutou resuscitáciou. Nebohá pani nebola v čase nehody pod vplyvom alkoholu a ani pod vplyvom omamných a psychotropných látok. Druhý posudok bol vypracovaný znalcom z odboru cestnej dopravy. Podľa posudku došlo k dopravnej nehode za denného svetla a bez nepriaznivých vplyvov na rozhl'ad vodiča. Vodič po zastavení na priechode dal prednosť dvom

chodkyniam, ktorých cesta sa križovala. Po tesnom vyjdení chodkýň mimo jazdný koridor súpravy sa vodič začal so súpravou rozbiehať po priechode pre chodcov. Približne 1,0 sekundu pred rozpoznateľným pohybom ťahača vstúpila chodkyňa na cestu a rýchlosťou blízkou 1,5 m/s sa pohybovala v ľavej polovici priechodu. V čase, keď mohla rozpoznať pohyb ťahača sa nachádzala v jeho zákryte v zóne, kde na ňu vodič nemal dohľad v hornom zrkadle na pravom hornom rohu čelnej plochy kabíny. Chodkyňa sa počas času blízkeho 2,2 sekundám dostala od okraja cesty do miesta prvého kontaktu s ťahačom, čo bolo na priechode pre chodcov, približne 0,5 m pred ľavým predným rohom ťahača, ktorý vtedy mohol mať rýchlosť okolo 3-5 km/h. Vodič chodkyňu mohol spozorovať len v spätných zrkadlách od okamihu vstupu na priechod maximálne do 1,3 sekundy. Po tomto čase sa už chodkyňa nachádzala pred ľavou polovicou šírky ťahača a bola pre vodiča nepozorovateľná. Náraz ťahača s chodkyňou spôsobil jej nestabilitu a následný pád pod ľavý roh predného nárazníka a ľavého predného kolesa. Telo chodkyne bolo vlečené najmenej 14 metrov. Vodič (obvinený) po signalizácii zo strany druhého vodiča zastal až po 20,7 metroch. Znalec ďalej skonštatoval, že spôsob jazdy obvineného bol nesprávny. Argumentoval tým, že obvinený zastal v prílišnej blízkosti priechodu, čím sa znemožnil jeho priamy rozhľad na celú plochu priechodu. Zároveň nepočítal s možnosťou pohybu chodcov v ľavej polovici priechodu. Z uvedeného teda vyplýva, že sa počas rozbiehania dostatočne nepresvedčil, či sa niekto nenachádza na priechode. Zároveň chodkyňa nemohla rozpoznať pohyb súpravy, a to z dôvodu krátkej vzdialenosti ťahača od priechodu.

Ako dôkazový materiál bol použitý aj kamerový záznam, ktorý bol vyšetrovateľovi vydaný v súlade s § 89a Trestného poriadku.³³⁵ Jednalo sa o kamerový záznam z bezpečnostnej kamery Mestskej polície Stará Turá. Táto kamera bola umiestnená nad kruhovým objazdom, a to na pouličnom osvetlení, pričom bola otočená smerom na výjazd z kruhového objazdu. Kamera zachytila nákladné vozidlo, ktoré prešlo cez kruhový objazd a zastavilo na priechode pre chodcov. V zázname sú viditeľné dve osoby, ktoré úspešne prešli cez priechod. Následne na priechod vstúpila osoba v bielom

³³⁵ Trestný poriadok v § 89a upravuje povinnosť vydať vec za účelom dokazovania. V tomto prípade sa jednalo o kamerový záznam.

oblečení. Po ľavej strane vozidla už kamera nezachytila danú osobu, ale len kus bielej farby, čo bol pravdepodobne kus odevu. Po cca 15 metroch vozidlo zastavilo.

Na základe výsledkov vyšetrovania dospel vyšetrovateľ k záveru, že je potrebné vydať uznesenie o vznesení obvinenia, a to pre prečin usmrtenie.

K prípadu ešte možno skonštatovať, že za rok 2021 bolo v Novom meste nad Váhom vznesených 458 obvinení, pričom z toho bolo podaných 326 obžalôb. V 35 prípadoch bola uzavretá dohoda o vine a treste a v 43 prípadoch bolo zastavené trestné stíhanie.³³⁶ Nárast vznesených obvinení bol viditeľný v roku 2022. Počet vznesených obvinení za rok 2022 bol 523, z toho 377 obžalôb, 67 dohôd o vine a treste a 25 zastavení trestného stíhania.³³⁷

4.2 Uznesenie o vznesení obvinenia - ublíženie na zdraví

Dňa 26.10.2022 poverený príslušník PZ Krajského dopravného inšpektorátu Krajského riaditeľstva PZ Bratislava, odbor dopravných nehôd začal trestné stíhanie, a to podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku. Trestné stíhanie bolo začaté pre prečin ublíženia na zdraví podľa § 158 Trestného zákona. Z dôvodu vecnej nepríslušnosti bola dňa 18.01.2023 vec postúpená vyšetrovateľovi Policajného Zboru Okresného riaditeľstva Policajného Zboru Bratislava II.

Dňa 01.10.2022 došlo v Bratislave na ulici Svornosti k dopravnej nehode. Účastníkom dopravnej nehody bola vodička a vodič (obvinený). Vodička na zelený signál na svetelnej signalizácii prechádzala križovatkou, pričom jej do jazdnej dráhy vošiel obvinený. Obvinený nerešpektoval červený signál na svetelnej signalizácii, v dôsledku čoho došlo k zrážke obidvoch vozidiel. Na mieste dopravnej nehody došlo k dychovej skúške obidvoch vodičov s negatívnym výsledkom.

³³⁶ Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2021. Bratislava, 2022, s. 219. Dostupné na internete: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-prehľad-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2021/>

³³⁷ Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2022. Bratislava, 2023, s. 217. Dostupné na internete: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-prehľad-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2022/>

Dňa 11.11.2022 bol na žiadosť povereného príslušníka KDI KR PZ, odboru dopravných nehôd vypracovaný signálny plán k prevádzke cestnej dopravnej signalizácie. Plán bol vypracovaný Oddelením dopravného inžinierstva, Sekcie dopravy, Magistrátu hlavného mesta SR Bratislavy. Výsledky dospeli k záveru, že dopravný proces riadenia svetelnej križovatky bol v prevádzke od 05:04 hod do 22:00 hod., pričom v deň nehody neboli v prevádzke zaznamenané žiadne poruchy.

Okrem dychovej skúšky a plánu, došlo k výsluchu poškodenej, vypracovaniu znaleckého posudku, ako aj analýze kamerového záznamu.

V prípade výsluchu poškodená uviedla, že dňa 01.10.2022 viedla vozidlo na spomínanej ulici, pričom jej na križovatke nedalo prednosť vozidlo. Zareagovať už nestihla, následkom čoho bola zrážka.

Pokiaľ ide o znalecký posudok, ten bol vypracovaný znalcom z odboru Zdravotníctvo a farmácie - odvetvie chirurgia. Účelom bolo posúdiť zranenia poškodenej. Na základe výsledkov znaleckého posudku sa usúdilo, že poškodená utrpela pomliaždenie tváre, hlavy, hrudníka a brucha. Zároveň došlo k zlomenine 6. až 9. rebra na ľavej strane, vretennej kosti na ľavej strane, pomliaždeniu 2. prsta pravej ruky, ako aj pomliaždeniu ľavého bedrového kĺbu a ľavého kolena. Jednalo sa o ľahší úraz s obmedzením na obvyklom spôsobe života po dobu 56 dní bez trvalých následkov.

S prihliadnutím na analýzu kamerového záznamu sa dospelo k záveru, že na uvedenom zázname bolo viditeľné, ako v čase 20:44:28 hod. bolo vidieť, ako v smere od Lieskovskej ulice na ulicu Svornosti zasvietilo horné svetlo na semafore. Z protismeru v čase 20:44:40 hod. bolo vidieť prechádzať vozidlo, pričom bez zastavenia vchádzal na križovatku. Z pravej strany po ulici Svornosti prichádzalo vozidlo a v čase 20:44:44 hod. došlo k nárazu.

Obvinený sa protiprávnym konaním dopustil trestného činu ublíženia na zdraví z nedbanlivosti, a to závažnejším spôsobom konania podľa § 138 písm. h) Trestného zákona, z dôvodu porušenia dôležitej povinnosti vyplývajúcej z páchatel'ovho zamestnania, postavenia alebo funkcie alebo uloženej mu podľa zákona. Pod dôležitou povinnosťou v tomto prípade možno chápať § 3 ods. 2 písm. b) Zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke v znení neskorších predpisov, pretože obvinený nerešpektoval svetelnú signalizáciu s červeným svetlom. Obvinený spôsobil ťažkú ujmu na zdraví,

nakol'ko poškodenej sťažil obvyklý spôsob života na dlhšiu dobu ako je 42 kalendárnych dní.

Za rok 2021 bolo v okrese Bratislava II evidovaných 1 030 vznesených obvinení, pričom 925 osôb bolo obžalovaných. V roku 2021 boli uzavreté len 3 dohody o vine a treste a 40 trestných stíhaní bolo zastavených.³³⁸ V roku 2022 došlo k miernemu nárastu vznesených obvinení - v okrese Bratislava II bolo za rok 2022 vznesených 1 165 obvinení a 1 012 osôb bolo obžalovaných. Došlo aj k poklesu uzavretých dohôd o vine a treste.³³⁹

S prihliadnutím na obidva prípady dávame ešte do pozornosti aj štatistiku Prezídia Policajného zboru, odboru dopravnej polície o dopravnej nehodovosti za rok 2022 v porovnaní s rokom 2021.³⁴⁰ Za rok 2022 bolo evidované zvýšenie dopravných nehôd. Celkovo došlo k 12 065 dopravným nehodám, čo je s porovnaním s rokom 2021 zvýšenie o 179 prípadov. Najväčší nárast bol viditeľný v Žilinskom kraji. Najväčší pokles bol v Bratislavskom kraji, a to o 53 dopravných nehôd. Z celkových 12 065 dopravných nehôd, bolo 4 482 dopravných nehôd, ktoré mali následok na živote a zdraví. 244 dopravných nehôd spôsobilo usmrtenie, zatiaľ, čo ostatné spôsobili ťažké alebo ľahké zranenie. Pokiaľ ide o požitie alkoholu u vinníka nehody, tak bolo evidovaných 1 462 prípadov.

³³⁸ *Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2021*. Bratislava, 2022, s. 219. Dostupné na internete: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-prehľad-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2021/>

³³⁹ *Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2022*. Bratislava, 2023, s. 217. Dostupné na internete: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-prehľad-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2022/>

³⁴⁰ Dopravná nehodovosť roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 ešte nebola v čase písania práce zverejnená

Tabuľka č. 1 Vyhodnotenie dopravno-bezpečnostnej situácie za rok 2022

Počet/útvár (policajné kraje)	Obdobie	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE	Spolu SR
Dopravné nehody	Rok/2022	1 520	1 344	1 045	1 359	1 816	1 395	2 106	1 480	12 065
	Rok/2021	1 573	1 393	1 061	1 344	1 669	1 276	2 129	1 441	11 886
	+/-	53	49	16	15	147	119	23	39	179
DN s následkom na živote a zdraví	Rok/2022	501	544	424	502	713	488	663	647	4 482
	Rok/2021	483	535	391	466	617	483	700	606	4 281
	+/-	18	9	33	36	96	5	37	41	201
Usmrtení	Rok/2022	30	28	26	35	28	30	28	39	244
	Rok/2021	23	26	20	45	23	33	26	30	226
	+/-	7	2	6	10	5	3	2	9	18
Ťažko zranení	Rok/2022	72	74	73	112	143	117	145	145	882
	Rok/2021	67	78	58	93	162	143	128	140	869
	+/-	5	4	15	19	19	26	18	5	13
Ľahko zranení	Rok/2022	517	638	441	527	778	494	716	714	4 825
	Rok/2021	489	607	395	500	654	453	751	655	4 504
	+/-	28	31	46	27	124	41	35	59	321
Alkohol u vinníka nehody	Rok/2022	156	160	145	160	237	186	215	203	1 462
	Rok/2021	173	181	145	157	235	186	241	231	1 549
	+/-	17	21	0	3	2	0	26	28	87

Zdroj: Prezídium Policajného Zboru, odbor dopravnej polície

Záver

Nedbanlivosť je dôležitá forma zavinenia, ktorá tvorí neoddeliteľnú súčasť právnych poriadkov, ako aj právneho poriadku SR. Trestný zákon poskytuje ochranu spoločnosti aj pred konaním, ktoré nebolo zavinené úmyselne. Trestné činy, ktoré boli spáchané z nedbanlivosti predstavujú menej závažné formy protiprávneho konania. Dôležitosť zavinenia z nedbanlivosti je viditeľná v rozlíšení zamýšľaného následku protiprávneho konania. OČTK a sudy musia identifikovať a rozlíšiť formu zavinenia. V dôsledku rozlíšenia môže dôjsť k uloženiu nižšieho trestu, nakoľko konkrétny páchatel ani nemusel zamýšľať spôsobený následok.

Po bližšej analýze nedbanlivosti, ako aj jednotlivých trestných činov môžeme skonštatovať, že v zmysle lepšej informovanosti, oboznámenia sa s problematikou, ako aj predchádzaniu trestnej činnosti by mali byť kladené väčšie nároky na prevenciu. Pod prevenciou možno rozumieť rôzne prednášky alebo školenia. Dôležitosť prevencie je viditeľná hlavne na školách. V rámci školy by sa už skoršou intervenciou mohlo predchádzať možným nedbanlivostným konaniam, kedy by deti boli už v skoršom veku oboznámené s tým, že čin môžu zapríčiniť aj neúmyselne a je nutné sa najskôr zamyslieť nad úkonom pred tým, než sa vykoná. Okrem škôl by prednášky a školenia mohli byť zavedené aj na pracoviskách, kedy by sa zamestnanci oboznámili s inštitútom zavinenia z nedbanlivosti. Zároveň by sa prednášky mohli byť aspoň raz ročne organizované v každom meste, aby bola informovaná aj široká verejnosť. V rámci prevencie už Ministerstvo vnútra SR podniklo určité kroky, ktoré poskytujú prevenciu prostredníctvom organizácií, združení, miest. Jedná sa o prevenciu kriminality ako určitého cieľavedomého zvyšovania povedomia obyvateľstva, pričom cieľom je, aby sa z obyvateľov nestali páchatelia alebo obeť. Avšak v rámci programu prevencie kriminality je činnosť skôr zameraná na úmyselné trestné činy.

Podľa nášho názoru je zákonné definovanie a úprava zavinenia z nedbanlivosti dostatočná. Za menší nedostatok považujeme úpravu nedbanlivosti v osobitnej časti Trestného zákona - presnejšie pri jednotlivých trestných činoch. Zákonodarcovia by sa mohli inšpirovať českým Trestným zákonom, ktorý jednotlivé nedbanlivostné trestné

činy označuje nadpisom, čo zabezpečuje lepšiu orientáciu v ustanoveniach Trestného zákona. Okrem tohto nemáme žiadne výhrady k právnej úprave.

V celku možno skonštatovať, že by sa mala zvýšiť pozornosť pri prevencií, a to formou prednášok, školení, poskytovaní rôznych informácií mládeži, zamestnancom a širokej verejnosti. Pokiaľ ide o právnu úpravu, tak, až na menšie nedostatky je právna úprava zavinenia z nedbanlivosti v Trestnom zákone na veľmi dobrej úrovni.

Zoznam bibliografických odkazov

Knižné publikácie

- BALÁŽ, P. *Trestné právo hmotné (všeobecná a osobitná časť)*. VEDA, 2005, 441 s. ISBN 978-80-224-0876-X
- BURDA, E. a kol. *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár - I. diel*. Praha: Nakladateľstvo C. H. Beck, 2010, 1136 s. ISBN 978-80-7400-324-0
- BURDA, E. a kol. *Trestný zákon. Osobitná časť. Komentár - II. diel*. Praha: Vydavateľstvo: C. H. Beck, 2011, 1616 s. ISBN 978-80-7400-394-3
- ČENTÉŠ, J. *Trestný zákon: veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Žilina: Eurokódex, 2018, 978 s. ISBN 978-80-8155-076-8
- IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, 560 s. ISBN 978-80-571-0407-0
- IVOR, J. POLÁK, P. ZÁHORA, J. *Trestné právo hmotné II. Osobitná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, 688 s. ISBN 978-80-8168-585-9
- KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 2. aktualizované vydanie. Slovenské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2020, 454 s. ISBN 978-80-7380-824-2
- KLÁTIK, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 2. vydanie. Plzeň: Aleš Čeněk. 2021, 473 s. ISBN 978-80-7380-846-4
- KOLEKTÍV AUTOROV. *TRESTNÝ ZÁKON s komentárom a judikatúrou platný od 1. marca 2021*. Bratislava: Nová práca. 2021, 760 s. ISBN 978-80-89350-94-0
- KORGÓ, D. a kol. *Trestné právo hmotné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2012, 220 s. ISBN 978-80-7380-407-7.
- KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. 1. vydanie. Praha: CH Beck, 2009, 840 s. ISBN 978-80-7400-042-3
- KUBIČKA, R. *Subjektívna stránka trestného činu*. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2018, 192 s. ISBN 978-80-8168-882-9
- MADLIAK, J., a kol. *Trestné právo hmotné: všeobecná časť*. 2. vydanie. Košice: UPJŠ v Košiciach, 2007, 336 s. ISBN 978-80-7097-695-1

VALICOVÁ LICHÁ V. *Trestnoprávna zodpovednosť mladistvých*. Wolters Kluwer SR s.r.o., 2014, 152 s. 978-80-8168-110-3

Články

JAREBORG, N. *Scraps of Penal Theory*. Uppsala: 2002. In JELÍNEK J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, 904 s. ISBN 978-80-87212-49-3

ROXIN, C. *Strafrecht, Allgemeiner Teil, Band I, Grundlagen, der Aufbau Der Verbrechenslehre*. 2. vydání. Munchen: 1994. In JELÍNEK J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, 904 s. ISBN 978-80-87212-49-3

Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2021. Bratislava, 2022, 219 s. Dostupné na internete: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-prehľad-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2021/>

Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2022. Bratislava, 2023, 217 s. Dostupné na internete: <https://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-prehľad-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2022/>

TITTL, J. Úmyselné zavinenie v trestnom práve. Intentional culpability in criminal law. In *Aktuálne otázky trestnej zodpovednosti*. 2. elektronická konferencia. 26. - 30. máj 2014. Bratislava: Eurokódex, 2014, s. 150 - 159. ISBN 978-80-8155-034-8

Právne predpisy

Zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon

Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok

Zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 541/2004 Z. z. o microvom využívaní jadrovej energie,

Zákon č. 67/2010 Z. z. o podmienkach uvedenia chemických látok a chemických zmesí na trh a o zmene a doplnení niektorých zákonov,

Zákon č. 218/2017 Z. z. o zákaze biologických zbraní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Judikatúra

Rozhodnutie Najvyššieho súdu z 2.12.1955, sp. zn. 2 Tz 188/55

Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 1. Júla 1965, Tz 38/65

Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 1.3.1968, sp. zn. 10 Tz 9/68

Rozsudok Najvyššieho súdu z 22.05.1968, sp. zn. 4 Tz 26/68

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 11.8.1970, sp. zn. 7 To 7/70

Pozri stanovisko trestného kolégia Najvyššieho súdu SSR z 30. 11. 1970, č. Tpj 28/70-III

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR z 27. 4. 1972 sp. zn. 2 Tzf 1/72

Pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 16. 6. 1976 č. R 41/1976

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 7. 6. 1978 sp. zn. 11 Tz 21/78

Uznesenie Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 18.1.1982 sp. zn. 7 To 55/81

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 10.1.1983 sp. zn. 5 To 25/82

Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 17. 3. 1986, sp. zn. 4 Tz 9/86

Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR z 18.12.1989, sp. zn. 1 Tz 45/89

Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo dňa 18.03.1993 R zn. R 17/1993

Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 26.05.2009, sp. zn. R 43/2009

Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 11.07.2012, sp. zn. 7 Tdo 817/2012

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo 16. augusta 2012, sp. zn. 6 Tdo 62/2011

Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 09.11.2011, sp. zn. 3 Tdo 36/2011

Rozhodnutie Okresného súdu Martin zo dňa 30.08.2013 sp. zn. 13T/135/2012

Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo dňa 06.12.2012 sp. zn. 2 Tost 39/2012

Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 20.07.2017, sp. zn. 5 Tdo 34/2017

Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo dňa 16.10.2018 4Tdo/36/2018

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 23.01.2019, sp. zn. 3Asan/9/2018

Webové stránky

Criminal Negligence – Defintion, Application & Defenses. Dostupné na internete:

<https://www.shouselaw.com/ca/defense/laws/criminal-negligence/>

Dôvodová správa NR SR [online]. nrsr.sk, [2005-02-23]. Dostupné na internete:

<https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=189687>

Ochromenie údu [online]. slov-lex.sk, [2020-09-02]. Dostupné na internete:

<https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-2-koncepty-137>

Vývolanie potratu [online]. slov-lex.sk, [2020-09-03]. Dostupné na internete:

<https://www.slov-lex.sk/zoznam-tezaurov/-/tezaurus/koncept/-SK-tezaury-1-2-koncepty-140>